

Râbıta Taraftarları, İnkarcıları, İnkarcıların Şübheleri ve Cevapları

RÂBITA TARAFTARLARI, İNKÂRCILARI,
İNKÂRCILARIN ŞÜBHELERİ VE CEVÂBLARI

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ
الرَّحِيْمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّآلِهِ اَجْمَعِيْنَ

Bundan Sonra...

Şübhesiz ki Râbıta'nın taraftarları olduğu gibi, inkârcıları da vardır. Biz İnşâallah bu makalemizde, taraftarların müminler ve âlimleri, muârıızların ise cühelâ sürüsü olduğunu göstereceğiz. Meselemizi bi iznillâh üç **Fasıl** ve bir **Netice** ile açıklığa kavuşturmaya çalışacağız: **Birinci Fasıl** Râbıta Taraftârı Olan Âlimlerden Bir Kısım ve Söyledik- lerinden Bir Nebze, **İkinci Fasıl** Râbıta'yı Reddeden Âlim Var mıdır?, **Üçüncü Fasıl** Râbıta Hakkında İleri Sürülen Bazı Şeytânî Şübheler ve Vesveseler, **Netice** de bu husustaki sözümüzün hulâsası hakkında olacaktır. Tevfîk sadece Allah celle celâlühû'dandır.

Birinci Fasıl

Râbıta Taraftârı Olan Âlimlerden Bir Kısım ve Söylediklerinden Bir Nebze

Râbıta taraftârı olan âlim zâtlar ve râbıta'nın faydası ve lüzûmu hakkında söyledikleri sözler çoktur; lâkin biz burada sadece bir kısmını zikredeceğiz:

Bir: Abdülkadir-i Geylânî kuddise sirruhû.0, şöyle diyor: Dervişin, velîlerle kalbi bir râbıtası vardır. 0 râbıta sebebiyle bâtınen (kalbiyle) onlardan istifâde eder...[1]

"Abdülkadir-i Geylânî zâten tasavvuf adamıdır. Şer'î hükümlerde ve töhmet edildiği Tasavvuf husûsunda 0'nun sözünü kabûl etmeyiz" diyecek olanlara onun Şer'iat meşâyihindan olduğunu hatırlatmaya bilmem lüzûm var mıdır? **İbnü'l-İmâd**'ın **İbn-i Sem'ânî**'den, **İbn-i Receb**'den ve diğerlerinden naklettiğine göre, 0, Hanbelîlerin ileri gelen âlimlerindendi. **İbn-i Sem'ânî**'nin de dediği gibi, asrında Hanbelîlerin imâmı ve şeyhi, sâlih bir fakîh, dindâr, hayırlı, zikri çok, fikri sürekli ve ağlaması süratli olan biriydi. 0'ndan (hadîs) yazdım.[2] **İbn-i Kayyım** el-Kasidetü'n-Nûniyye'sinde ondan nakiller yapar.[3] 0'nun sözlerini akîdede kendine mesned eder.[4]

İki: İmâm Sühreverdî.0,Şöyle diyor: (Namaz kılan, teşehhüd'de) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e selâm verir ve 0'nu kalbinin gözleri önünde şekillendirir.

İmâm **Sühreverdî** kuddise sirruhû, Şâfiî ulemâsının ileri gelenlerindendir. **Hâfız 'İrâkî**'nin ifâdesiyle zamanının âlimlerinin biriciği, vaktindeki Şâfiîlerin imâmı olan **İsnevî** (Ö:772), 0'nun hakkında şu ifâdeleri kullanıyor: Tarîkat şeyhi ve hakikat ma'deni, Lisân, hâl, ilim ve amel bakımından vaktinin imâmı idi.[5]

Üç: İmâm Gazâlî kuddise sirruhû. 0, şöyle diyor:Kalbinde Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i ve kerîm şahsını hazır et ve **esselâmu aleyke eyyuhennebiyu...** de, bu selâmın ona ulaşacağı ve ondan daha tamâmını sana geri iâde edeceğine (ve aleykumüsselâm diyeceğine dâir) emelin doğru olsun.[6]

Bunun namazda olması Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e hâstır. Gazâlî'nin aynı zamanda bir müctehid olduğunu ilim adamları bilir...

Dört: İbn-i Hacer el-Heytemî rahimehullah. Şöyle diyor: (Teşehhüdde) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e hitâb edilir. Sanki, ondan perdenin kaldırıldığına ve Ümmet'inden namaz kılanların ona gösterildiğine ve onlar için en fazîletli amellerinde şâhidlik yapması için onlarla hazır olduğuna işâret vardır.[7]

İbnu Hacer, Şerh-i Şemâil'de şöyle der: İbn-i Abbas radiyallâhu anhümâ'nın, rû'yâda Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i gördüğü ve mü'minlerin analarından birinin yanına girdiği, O'nun da, O'na Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'in aynasını çıkardığı, o aynada Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'in sûretini gördüğü kendisini görmediği anlatılmıştır.Bu, Sûfîlerin ıstılahında **Râbîta'da yok olmak** demenin kendisidir.[8]

"İnşâd (başkasına âid bir şiiri okumak) ve sözlerin sana meylettireceği güzelliklerden kulağını doldur"beytinin şerhinde şöyle diyor: Zîrâ, onlar (güzellikler) dinleyende, bir kendinden geçme râyiha ve coşkunluğu meydana getirir. Nefsi, sevgilisine doğru harekete geçirir. Bu hareket ve şevkle sevgilinin tahayyülü, zihinde hazır edilmesi ve sûretinin kalbe yaklaşması ve o sûretin fikri düşünceyi istilâ etmesi hâsıl olur...[9]

İbn-i Hacer'in Şafiîlerin fetvâ merci'i büyük bir muhaddis ve fakîh olduğu erbâbınca bilinen bir şeydir. O kadar ki onun kırkta bir ilmi zamâne cahillerindedört mezheb İmâmının önüne geçer mutlak müctehidliğinizi ilan ederdiniz... Gerçi şimdi de öyle düşünüyor olabilirsiniz, bilmiyorum...

Beş: Allâme, Müfessir Süleyman Cemel rahimehullah. O, Metn-i Hemziyye'ye yazdığı el-Futühâtü'l-Ahmed **İbn-i Hanbelîyye** isimli şerhinde aynı ifâdeleri kullanıyor.[10]

Altı: Muhammed Müftî el-Hadimî rahimehullah.Şöyle diyor:(Zikir esnasında tefrika veya vesvese gelirse) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in veya şeyhinin sûretini hayal eder...[11]

Yedi: İmâm Müfessir Âlûsi. Şöyle diyor:Kalbe gelen vesveselerin defedilmesi için çok sebebler vardır. Birisi de Râbîta diye isimlendirdikleri, şeyhinin sûretini hazır etmektir...[12]

Büyük müfessiri tanıtmaya ihtiyac var mıdır?

Sekiz: Şâh Velîyullâh ed-Dihlevî rahimehullah.Şöyle diyor: **Üçüncüsü** de, şeyhine **Râbîta'dır.** **Râbîta'nın** şartı, şeyhin, teveccühü kuvvetli, dâimî Allah'la beraber olan birisi olması lâzım. Mürîd onunla beraber olunca nefsi onunla beraber olmanın dışında her şeyden boşaltır, ondan gelecek olanı bekler, gözlerini kapatır ve onları (gözlerini manen hayalen) açarak şeyhinin iki gözü arasına bakar. Bir şey akarsa (gelirse) bütün kalbiyle ona tâbî' olsun ve onu muhâfaza etsin. Şeyh, ondan uzakta olduğunda da sevgi ve hürmet vasfıyla onun sûreti onun sohbetinin/beraberliğinin verdiği faydayı verir...[13]

Şâh Velîyullah ed-Dihlevî'nin ne denli büyük bir muhaddis, ne büyük bir fakîh olduğunu anlatmaya ihtiyaç var mı? Hattâ, **müctehid** olduğunu söyleyenler de var.

Dokuz: Şâh Abdülazîz ed-Dihlevî rahimehullah.Büyük muhaddis ve müfessir. Velîyullah Dihlevî'nin oğlu Hindistân muhaddislerinin üstâdı...

Diyor ki: Hakîkat o ki, bu (Nakşibendiyye) Tarîkat(1), mürîdi (Allah'a) en çok yaklaştıran bir tarîkattır. Mürîd ilim ve anlayış sâhibi değilse o zaman şeyhi mürîdin ona olan üstün sevgisi ve onunla olan **Râbîtası** sebebiyle onda tasarruf eder. Zîrâ hakîkat meşayihî, Allah'la beraber ol, olmadıysan Allah'la beraber olanla beraber ol; Allah celle celâlühû kelam-ı mecîdinde sâdıklarla beraber olunuz, buyurdu dediler. Şeyhi (Mevlâ'nın) zâtî müşâhedesine ulaşmış kâmil biri ise, bunda (âyette), şeyhine **Râbîta** etmeye işâret vardır.[14]

On: Muhaddis ve FakîhAbdülhakk ed-Dihlevî rahimehullah.O, şöyle diyor:(Âdâbın) Dördüncüsü, zikre başladığı zaman, kalbiyle şeyhinin himmetiyle istimdâd etmesi. İstiânede, diliyle şeyhi çağırırsa câizdir.[15]

Abdülhakk ed-Dihlevî, hicrî dokuz yüz ve bininci yıllarda yaşamış Hindistan'ın önde gelen muhaddislerindendir. Mişkâtü'l-Mesâbih üzerine yazdığı **Lemeâtü't-Tenkîh Şerhu Mişkati'l-Mesâbih** isimli şerhi, kendinden sonraki ulemânın eserlerinde, Kütüb-i Sitte haşiyelerinin, Mişkâtü'l-Mesâbih şerh ve haşiyelerinin ilim ve feyz kaynağı olmuştur. Hindistanda hadîs ve fıkıh ilimlerini ihyâ eden, icâzetname silsilelerinin büyük üstâdı

emsalsiz bir İmâm idi.[16]Önceleri İmâm Rabbânî'ye karşı ise de sonradan onun kerâmet ve üstünlüklerini görünce tevbe edenlerden olmuştu.[17]

On Bir: Allâme Tâcüddîn el-Hindî rahimehullah.Şöyle dedi:(Mürîd) ilk oturduğunda şeyhinin sûretini (zihninde) hazır eder.[18]

On İki: Abdulğani en-Nablûsî rahimehullahTâciyye Şerhi'nde bu ifâdeleri aynen kabulleniyor.[19]

Abdulğani en-Nablûsî büyük hadîs âlimi muhaddis büyük fakîh. **Zehâiru'l-Mevâris** isimli hadîs kitâbının sâhibi **el-Hadîkatü'n-Nediyye** Şerhu't-Tarîkatî'l-Muhammediyye isimli, değerli fıkîh ve mev'iza kitâbının ve **Hediyyetü'l-'İbâd Şerhu-Tuhfetü'l-Murâd** isimli fıkîh kitâbının ve nice eserlerin müellifi, büyük muhaddis koca fakîh...[20]

0, **Tâciyye Şerhi'**nde şöyle diyor:(Mürîd),şeyhinin sûretini, 0'ndan kendine meded hâsıl olması için en kâmil bir hâl üzere zihninde hazır eder... Zîrâ, şeyhi onun Allah'a (açılan) kapısı 0'na ulaştıran vesîlesidir. Nitekim Allah Teâlâ, **ey îmân edenler Allah'tan ittika ediniz ve sadıklarla beraber olunuz** buyurdu. Allah Teâlâ, **0'na varmaya vesîle arayın** buyurdu. Sâlikin (Allah yolunun yolcusunun), yolculuğunun başında Rabbini tanımaya kudreti olmaz ki Allah'la kendi arasındaki vâsıtayı düşürsün. Rabbini tanımayınca da, kalbiyle ancak, sonradan olma bir mahlûku görme imkânı olur. Eğer o, kalbiyle gördüğünü Rabbi diye görürse o kâfirlerdendir. (Bundan) Allah Teâlâ'ya sığınırız. 0 hâlde ona vâcib olan, şeyhini görmesi, sûretini tasavvur etmesi, ta ki Allah Teâlâ'dan mededi alan şeyhinin sûretine olan hürmeti sebebiyle Allah'tan yardım alabilsin. İlâhî fethi elde edene kadar bu hâl üzere kalsın. Biz, müridin vâsıtayı aradan kaldırıp Rabbini (zihninde ve gönlünde) hazır etmesinin en kâmil (en üstün bir mertebe) olduğunu inkâr etmiyoruz. Lâkin ilim ve üzerinde bulunduğumuz hâl icâbı olan vicdanı zevkle (manen bulup tatmakta) kesin olarak biliyoruz ki, bu, sülûkun başında mürîd için zarûrî olarak ebediyyen imkânsızdır. Zîrâ, bütün havâtır (vesvese) ve makâsıd (maksad ve hedefler) ancak ârifin bileceği ve câhilin bilemeyeceği sonradan olma bir mahlûk üzerine gerçekleşir. Bu sonradan olma mahlûk, câhilin katında, onu tanımadığından, onun (haşa) Rabbidir. Küfürde de hiçbir mazeret olmaz. 0 bakımdan, (mürîdin) vesîle edinmesi lâzım olan ve idrâk edilebilen mahlûk ile idrâkinden aciz kalınan kadîm'in (Allahın) arasını, **hayali bir şekilde değil de müşâhade ve tatmaya dayanan bir ayırma ile** ayırabilmesi için Râbîta gerekir... Bundan sonra da **Râbîta'yı** aradan kaldırır...[21]

On Üç: İmâm Şa'rânî rahimehullah. 0, zikrin edeblerini sayarken şöyle dedi: Yedincisi, şeyhinin şahsını gözleri önünde hayâl etmesi... Bu, onlara göre edeblerin en kuvvetlilerindendir.

Bilenlerin bildiği şu büyük muhaddis ve fakîh İmâm Şa'rânî... Ahkâmla alâkalı hadîslerin toplandığı **Keşf-ul-Ğumme'nin**, Sünnet çerçevesinde hakîkî mü'minin vasıfları şeklinde tanıtabileceğimiz **Levâkıhu'l-Envâri'l-Kudsiyye** nâmındaki kitâbın, dört mezheb üzerine yazılan fıkîh kitâbı **el-Mizanü'l-Kübrâ'nın**, gerçek şeyh ve mürîd ile sahtelerini ayıran mükemmel bir mihenk olan **Tenbîhu'l-Muğterrîn'in**, câhiller ve hâinlerce durmadan hırlanan Tasavvuf büyüklerinin akîdelerinin Ehl-i Sünnet akâidine nasıl tıpa tıp uyduğunu apaçık bir şekilde ortaya koyan **El-Yevâkıf ve'l-Cevâhîr'in** ve daha nice kıymetli eserlerin sâhibi... Zamanının ilim ve irfân kutbu İmâm Şa'rânî...

On Dört: İmâm Şâh-ı Nakşibend Muhammed Buhârî kuddise sirruhû .

On Beş: Ubeydullah el-Ahrâr kuddise sirruhû .

On Altı: Muhammed Pârîsa kuddise sirruhû .

Bu büyük zâtlar, aynı zamanda Buhârâ'nın ileri gelen hadîs âlimlerindendi.

On Yedi: İmâm Rabbânî kuddise sirruhû.

On Sekiz: İmâm Ma'sûm kuddise sirruhû.

On Dokuz: Mevlânâ Hâlid kuddise sirruhû.

Zamanının ileri gelen akâid âlimlerinden. Mevlâna Hâlid aynı zamanda büyük bir hadîs âlimi idi. Meşhûr **Cem'u'l-Fevâid** isimli hadîs kitâbı üzerine haşiyesi var. Akâide dâir benim bildiğim iki eseri mevcuddur.

Diğer eserleri için de **el-Mecdü't-Tâlid** isimli esere bakılabilir.

İmâm Rabbânî ve **İmâm Ma'sûm**'un akîdeye dâir yazdıkları her biri müstakil bir risâle olabilecek onca mektupları var. Hattâ İmâm Rebbânî'nin, akîde mevzû'unda, **İsbât-ı Nübüvvet** isimli müstakil bir eseri de mevcuddur. Bu eserlerinde Ehl-i Sünnet'in birer keskin **Hind Kılıcı** olmuşlardır. Bunların yanında, ayrıca Kelâm ilminin ölümsüz âbidelerinden **Şerh-i Mevâkıf**'ı da talebelerine defalarca okutan kimselerdir.

Bu zâtlar ve bunlar gibi buraya almadığımız, ilminin zekatı, müctehidleri koyup geçen zamâne müctehidleri gibileri ictihâd mertebesine çıkarabilecek onlarca büyük İmâm, **Râbıtayı** eserlerinde açıkça benimsemişler.

**Kimi Âlimlerin İfâdeleri de
Râbıtayı Gerektirecek Husûsiyyet Arzetmektedir**

Yimi: İmâm Sübkî es-Şafiî. [22]

Yirmi Bir: İmâm Süyûtî es-Şafiî [23]

Yirmi İki: İmâm Halîl el- Malikî. [24]

Yirmi Üç: Ebûl Abbas el-Müresî. [25]

Yirmi Dört: İbn-i Atâullah. [26]

Yirmi Beş: Allâme Ekmelüddîn [27]

Yirmi Altı: El-Eşbâh Şârihi El-Hamevî, [28]

Bunlar ve başka büyük âlim zâtlar, velîlerin rûhaniyetlerinin değişik sûretlere bürünebileceğini, bunun bir kerâmet olduğunu söylemektedirler.

Yirmi Yedi: Seyyid Şerîf Cürcânî. Şerh-i Mevâkıf'ın sonlarında Şerh-i Metalî'nin başlarında, [29] "velîlerin sûretleri öldükten sonra da müridlere zuhûr eder onlar da o sûretlerden feyizler alırlar" demektedir. [30]

Yirmi Sekiz: Muhaddis Halîl Ahmed İbn-i Hanbel es-Sihârenfûrî. Ebû Dâvud şerhi Bezlü'l-Mechûd'de (yukarıda geçen bir hadîsin) Râbıtaya işâret ettiğini söylüyor. [31]

Yirmi Dokuz: İbnü'l-Kayyim. Rûh bedene bitişik olduğu hâlde refik-i a'lâ da olur. Öyle ki, sâhibine selâm verildiğinde mekânında olduğu hâlde selâmı alır [32] diyor.

Otuz: Allâme el-Halebî eş-Şafiî. Şerh-i Buhârî'de, şöyle diyor: Sonra ona yalnızlık sevdirdi sözünün şerhinde şeytan nasıl ki Resûlullah sallâhu aleyhi ve sellem'in sûretine giremezse kâmil velî sûretine de giremez.

Otuz Bir: İbrâhim ed-Düsûkî.

Otuz İki: Azîz Mahmûd el-Üsküdârî el-Hüdâî.

Otuz Üç: Ârif Mustafâ el-Bekrî.

Otuz Dört: Allâme Ahmed Saîd Sâhibzâde. Şöyle diyor: Tasvîr yasak, tasavvur da (müstehcen ve nâmahrem olmamak şartıyla) övülen bir şeydir. Tasavvurun yasaklığını hiçbir kitâbta görmedik, aksine ilimlerin hepsinin husûlü tasavvura bağlıdır. Nitekim bu zekilere gizli değildir. Zikir hâlinde şeyhin sûretini muhafazada, tezkir (zikrettirme) hikmetinin ta kendisi vardır. Zîrâ zikrettiren yanında duruyor. Onu Allah'tan gâfil bir hâlde bırakmıyor. [33]

Otuz Beş: İmâm Tâcüddin es-Şazeli.

Otuz Altı: İbn-i Atâullah el-İskenderî.

Otuz Yedi: Nûru'l-Hidâye müellifi Allâme Muhammed Es'ad Sâhibzâde.

Otuz Sekiz: Seyyid Muhammed Efendi. [34]

Otuz Dokuz: Seyyid Muhammed Alâuddîn. [35]

Kırk: Şeyh Yûsuf Muhammed el-Cezmâvî el-Hanefî. [36]

Kırk Bir: Şeyh Muhammed Necdî el-Ezherî es-Şâfiî.

Kırk İki: Allâme Şeyh Ahmed İbn-i Hanbel er-Rifâî el-Mâlikî el-Ezherî. [37]

Kırk Üç: Şeyh Muhammed el-Mâlikî.

Kırk Dört: İmâm Allâme Devserî.

Şu son altı büyük âlim, Nûru'l-Hidaye ve'l-İrfan müellifinin asrında yaşayıp bu esere takriz yazan, yani **Râbta** risâlesini tasvibkar ifâdelerle öven büyük ulemâdandırılar.

Ve daha niceleri... İlimde dağlar misâli bu büyük zevatın tırnakları, evet, kesip attıkları tırnakları mesabesinde bile olmayan ilmi kimlikleriyle kimler kim oluyorlar ki onlara karşı kem küm etme cesareti gösterebiliyorlar?

İkinci Fasıl Râbta'yı Reddeden Âlim Var mıdır?

Diğer İslâmî ilimlerde îcâd edilen ve kullanılmakta olan **fıkıh**, **tefsîr**, **akâid**, **hadîs** ilimlerinde bulunan ıstılâhlarda/terimlerde olduğu gibi, **Râbta** Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim, Tabiîn, Tebe-i tabiîn ve sonraki devirlerde ma'nâ olarak bilinip amel edilen bir amel olmakla beraber ıstılah olarak sonrada ortaya çıkmıştır. Hicri dördüncü ve müteakip asırlarda ıstılah olarak da kullanılmıştır. Müçtehidlerin, müfessirlerin, muhaddislerin bol olduğu zamanlarda meşhur olmasına rağmen, hiçbir müçtehid ve hiçbir âlim ona karşı çıkmamıştır. İleride de ayrıca zikredileceği üzere, bir çok âlim tarafından tasvib edilmiştir. Hattâ, üzerinde **gayrı meşrû'** olmadığı husûsunda **Sükûtî İcmâ'** vaki olmuştur. Meşrû'luğunu bir çok âlim te'yîd etmiştir. Aleyhinde hiçbir âlimden hiçbir söz nakledilemez.

Yalnız bundan yüz on küsur yıl önce ölmüş Sıddîk Hasan Han, **et-Tâcü'l-Mükellel** isimli tarihinde, Râbta'nın **kötü bir bid'at olduğunu**, bunun dince yasaklanmış olduğunun, Şâh Veliyullah Dihlevî tarafından **el-Kavlü'l-Cemîl** isimli eserinde açıkça ifâde edildiğini, **Allâme Muhammed İsmail ed-Dihlevî'nin es-Sıratu'l-Müstekîm** isimli eserinde **Râbta'nın şirkten gizli olmayacak bir noktada olduğunu**, ifâde ettiğini söylüyor. [38]

Sıddîk Hasan Han, zamanının hadîs âlimlerinden olmasına, İmâm Rebbânî ve velîler hakkında son derece hüsn-i zannı ve medihleri bulunmasına rağmen, bir çok şaz ve sapık düşünceleri de olan, Hindistân'ı işgâl eden **İngilizlere karşı cihad edilmesinin harâm olduğuna** dâir fetvâ verecek kadar ilim, ihlâs ve Allah korkusu sâhibi(!) biriydi. [39] Muâsırı olan büyük muhaddis ve fakîh Allâme Abdü'l-Hayy el-Leknevî **Tezkiretü'r-Râşid** isimli eseriyle 0 ve 0'nun gibilerin sapıklıklarını sergilemiş, ağızlarına taş tıkamıştı. 0'nun ve **allâme** dediği, ama büyük ölçüde 0'nun gibi biri olan **Muhammed İsmail ed-Dihlevî'nin** şu husûsda sarfettikleri sözler, bunca büyük ulemânın hükümleri yanında çöpe fırlatılma kıymetinde bile değildir.

Şâh Veliyullah ed-Dihlevî'den yaptığı nakle gelince... 0, **Râbta'yı** savunanlardandır; ismi geçen **el-Kavlü'l-Cemîl** isimli eserinde bunu açıkça belirtir. [40] Bu gibi iftirâlar câhillere çok değildir de, kendini ilme nisbet eden, değirmen sıçanı misâli unu olmasa da uçuşan un zerrecikleriyle sırtı kısmen unlanmış ve beyazlaşmış kimselerin biraz olsun temkinli olmalarını gene de gönül istiyor, işte... Zamâne câhilllerinin zırvaları ise, -bağışlayınız- kendileriyle taharet alınmaya bile lâyık değildirler; temizlenecek yerleri daha da batırırlar.

Dünden günümüze kadar sayılamayacak kadar âlim, fâzıl ve sâlih zâtların beyân ve amelleri varken, şu câhillere ve sapıklar gürûhunun şeytânî vesveselerine aldananlara veyl olsun...

Üçüncü Fasıl Râbta Hakkında İleri Sürülen Bazı Şeytânî Şüpheler ve Vesveseler

Râbta inkârcılarının i'tirâz ve inkârlarına dayanak ve delîl zannettikleri şüphe ve

vesveseler haddi zâtında sayılamayacak kadar fazla ise de, içlerinde kayda değer bir tane i'tirâz yok, dense yeridir. Hiçbirinde ilmî bir ağırlık olmadığı gibi fikrî bir tutarlılık ve insicâm da yoktur. Birçok bâtılın kendi içindeki kısmî tutarlılığından bile mahrûmdurlar. İlmî zâbıta ve disiplin diyârına çok çok uzak olan şu lâubâlîlik ve keşmekeşlik galerisinden sâdece birkaç **vesvese** ve **şübhe** maddesini göstermeyi kâfi görüyoruz.

Birinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Râbıta'da, şirki gerektirecek hürmet ve saygı ifâde eden ibâdet duruşu vardır.

Cevâb:Bunu iddiâ eden ahmak câhillere birkaç âyet ve hadîs ile hadîs âlimlerinin üstadlarına gösterdikleri hürmetleri hatırlatalım...

Her Hürmet Şirk midir?

Sâhi, hürmete lâayık olanlara hürmet etmek, onlara ibâdet etmek demek midir?

Çoğu câhillere, **edeb** ve **hürmeti** **ibâdet**le karıştırmırlar. Kimileri, **hürmet bekleyeyim** derken **ilâhlık**, ederler. Kimileri, **hürmet edeyim** derken **ibâdet** ederler; kimileri de, **meşrû'**, **hattâ mesnûn olan/sünnet kılınan hürmeti**, **ibâdet** kabûl ederek **edebli** ve **terbiyeli** kimseleri **müşrik** ilan eder, sapla samanı karıştırmırlar. Bu, bilhassa, aklını, Kur'ân ve Sünnet yerine koyarak veya ilimden uzak bir şekilde kıt akıllarıyla Kur'ân ve Sünnet'i tahrîf ederek akıllarını putlaştıran câhil edepsiz ve terbiyesizler ile şeytanın maskarası olmuş yobazlarda çok görülür. Halbuki Kurân ve Sünnet onları yalanlıyor ve utanmaz suratlarına okkalı tokatlar vuruyor:

Hürmet ve Saygıya Dâir İnen Birkaç Âyet

Bir: Hani biz meleklerle Âdem aleyhisselâm'a secde edin dediğimizde... İblis hâric hepsi secde ettiler[41]

İki: Meleklerin hepsi secde ettiler, İblis hâriç.[42]

Bu secde kendine has bir hürmet ifâdesiydi ve her ne kadar bizim Şerîatımızda yasaksa da, o zamanki Şerîatta yasak değildi. Öyle idi ama, edepsiz ve terbiyesiz İblis, buna karşı geldi ve edepsizler ile terbiyesizlerin pîri oldu.

Üç:Ve (Yûsuf aleyhisselâm) anasını babasını tahtın üzerine çıkardı ve secde edenler olarak ona eğildiler, yere kapaklandılar...[43]

Bu bir hürmet ifâdesiydi ve Yûsuf aleyhisselâm'ın Şerîatında meşrû' idiye de Hz. Peygamber aleyhisselâm'ın Şerîatında meşrû' değildir. Burası, ayrı bir nokta...

Dört:Allah celle celâlühû'nun ve O'nun Resûlü'nün önüne geçmeyiniz. Ey îmân edenler! Seslerinizi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in sesi üzerine çıkarmayınız.[44]

Hangi ma'nâda olursa olsun bu âyetlerde Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'e hürmet emredilmektedir.

Beş: Aranızda Resûlü çağırmayı, birinizin birinizi çağırışı gibi yapmayınız.[45]
Bu saygılı davranma emri değil midir?

Hürmet ve Saygıya Dâir Gelen Bir Kaç Hadîs

Bir: Abdullah b. Amr b. Âs radı-yallâhu anhumâ anlatıyor:Resûlüllah sallâhu aleyhi ve

sellem'den daha çok sevdiğim, gözümde ondan daha büyük hiçbir kimse yoktu. Onu anlatmam vasfetmem istense gücüm yetmez. Çünkü ona doyasıya bakmamıştım.[46]

İki: Enes radiyallâhu anhu anlatıyor: Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem Muhacir'den ve En-sâr'dan oturmakta olan arkadaşlarının yanına çıkardı. İçlerinde Ebû Bekir ve Ömer'de vardı. Ebû Bekir ve Ömer dışında hiçbir kimse gözünü kaldırıp ona bakamazdı...[47]

Üç: Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem konuştuğunda beraber oturduğu kimseler başları üzerinde kuş varmışçasına başlarını eğerdiler.[48]

Dört: Urve İbn-i Mes'ûd-Hudeybiyye Musâlahası senesinde- Kureyş O'nu Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e gönderdiğinde, Ashâbının ona olan ta'zîmini, abdest aldığı anda kalan abdest suyuna koşturmalarını, az kalsın o su üzerine vuracaklarını... Tükürdüğü her hangi bir tükürüğü veya attığı balgamı avuçlarıyla alıp onunla yüzlerini ve cesedlerini ovaladıklarını... Bir kılı düştüğünde hemen ona koşturmalarını... Onlara bir emir verdiğinde emrine koşturmalarını... Konuştuğunda, yanında seslerini kısmalarını ve O'na bir hürmet olarak keskin bakışlarla bakmadıklarını gördü. Bütün bunları görünce, Kureyş'e döndü ve şöyle dedi: Ey Kureyş!... Ben kral iken Kisrâ'nın yanında bulundum, yine kral iken Necâşî'nin yanında bulundum, ve -vallahî- ben, hiçbir kavimdeki hiçbir kralı, Ashâbının arasındaki Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem gibi asla görmedim.

Başka bir rivâyette, "Ashâb'ının Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e hürmet ettiği gibi, hiçbir krala arkadaşlarının hürmet ettiklerini görmedim..."[49]

Beş: Üsâme radiyallâhu anhu anlatıyor: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorduk, başlarımızın üzerinde sanki kuş vardı. Bizden hiçbir kimse konuşmuyordu...[50]

Altı: Talha radiyallâhu anhu anlatıyor: Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'in Ashâbı radiyallâhu anhum câhil bir bedevî'ye, adağını yerine getiren O'na (Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'e) sor dediler. Ona hürmet ve saygı gösteriyorlardı.[51]

Yedi: Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'i berber tıraş ederken gördüm. Ashâb'ı (düşen kıllarından almak için etrafında dolaşıyorlardı). Hiçbir kılın yere düşmesini istemiyorlardı. Ancak bir adamın elinde olmasını istiyorlardı.[52]

Sekiz: Bera b. Âzib radiyellâhu anhu diyor ki; Bir şey hakkında Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'e sormak isterdim de, heybetinden dolayı, onu iki sene (soramaz) geciktirirdim.[53]

Dokuz: Vâzi'den -ki O Abdü'l-Kays kafilesindeydi- şöyle dediği rivâyet edilmiştir: Medîne'ye geldiğimizde bineklerimizden koşup, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in ellerini ayaklarını öpüyorduk[54].

On: Abdullah b. Ömer radiyal-lâhu anhuma anlatıyor; Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'in seriyyelerinden birinde idik. Ona varıp elini öptük.[55]

On Bir: Ömer, kalkıp Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'in ayağını öptü.[56]

Şu hâlde Kur'ân ve Sünnet ölçülerindeki bir saygı ve hürmeti putlara gösterilen saygıyla karıştıran şapşalların işine şaşırmamak lâzım. Bu tür haltları (karıştırmaları) onlar her zaman yaparlar. Sapla samanı her zaman karıştırırlar. Benzeri rivâyetler, Ashâb'dan ve Tabiinden de bol bol gelmiştir. Yani Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem'e karşı takınılan edeb, varislerine de takınılmış. Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim, Tabiîn ve Tebe-i Tabiîne aynen gösterilmiştir... Bu âlimlere gösterilen edeb ve hürmete dâir günümüz edepsizlerini şaşırtacak rivâyetler, Hatib-i Bağdâdî'nin **el-Câmi**, [57] ve Hâfız İbn-i Abdi'l-Berr'in **Câmi'u Beyâni'l-İlmi ve Fazlihî** [58] isimli eserlerinde de çokça vardır.

İkinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Râbıta tevessülü/aracılığı, Zümer sûresinin üçüncü âyetinde de ifâde edildiği gibi, puta tapanların putlarını Allah celle celâluhû'ya aracı yapmalarına benzer.

Müslim'in rivâyetindeki "...Senin hiçbir ortağın yoktur. Ancak, sana âid olan, kendisi ve mâlik olduğu da senin olan bir ortak müstesnâ"[59] müşrik telbiyelerindeki putları vâsıta edinmeye benzemektedir.

Cevâb

Bir: Müşriklerin **Putlara ibâdet etmeyi Allah'a yaklaştırmaya vesîle ettiklerini** ileri sürerek, Allaha ve Resûlüne göre **Allah'a yaklaştırmacı** her vesîle şirk saymak Allah celle celâlühû'yü yalanlamak ve ona iftirâ etmektir; "Hiç şübhen olmasın ki sen (ey Resûlüm sallallâhu aleyhi ve sellem), elbette (Allah celle celâlühû'nün kullarını) dosdoğru yola sevkedersin". [60] Yani, Allaha yaklaşımlarına sebep olursun.

Allah'a yaklaştırmacı her vesîle ve vâsıtanın şirk sebebi olmayıp, bazılarının Allah'ın emri olduğunu yukarıdaki âyetlerle Allah söylüyor. Demek her vesîle yasak değil. Yasak olanlardan en mühimi **Put ibâdet etme vesîlesi**...Şirk vâsıtasıdır...

İki: Müşrikler "Ancak, **senin bir ortağın vardır** ki, o da, mâlik oldukları da sana âiddir." sözleriyle putlarını "**Allah'ın ortağı**" olarak kabûl ettiklerini açıkça söylüyorlar. Hâlbuki Râbıta yapanlar bunu ne açık ne de üstü örtülü söylemiyorlar. Onlar, bir yanda "**sizi de yaptıklarınızı da yaratan** (başkası değil) **Allah'dır**" âyetine îmân ederek "**Allah'dan başka hiçbir** (yaratıcı) **fâil yoktur,**" derler; öte yanda da sebebler âleminde olduklarını unutmazlar; Allah'ın yaptıklarından şu müşâhade ettiğimiz ve etmediğimiz şeylerden birçoklarını, yarattığı bazı varlıklar vâsıtasıyla yaptığını söylerler. O yüzden **Râbıta tevessülünü** bu hadîsde geçen müşrik sözüne kıyaslamak için noksansız olarak aptal ve serseri bir geri gerizekâlî câhil olmak lâzımdır. Zîrâ böyle bir kıyâs için ortada menât olabilecek hiçbir şey olmadığı gibi "**fârık**" /ayrı kılan vasıf dahî vardır. Çünkü, **putların vesîle edilmesi** âyetler, hadîsler ve akl-i selîm ile yasaklanmıştır. Hâlbuki, Râbıta tevessülüne dâir böyle bir yasaklama olmadığı gibi nassların manâlarının umûmu ve akl-i selîmin delâleti ile buna teşvîk vardır. Öyleyse yapılacak kıyâs, **fârık'a** rağmen bir kıyâs olacaktır ki bu bâtıldır. Böyle bir kıyâs müşriklerin sırf **kâr getirme** illetiyle/temel sebebiyle fâizi alışverişi kıyâs etmeleri gibi bir akılsızlık ve şaşırmaşlık olur.

Üç: Bir yanda **biz putlara sadece bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye İbâdet ediyoruz**[61] diyenler... Diğer yanda ise **şu şu âyet, şu şu hadîs ile beraber şu tecrübeye de dayanarak şu vesîle**yi, "Allah'a varmaya vesîle arayınız" **âyeti şumûlünde görüyoruz** diyenler... İkiisi birbirine benziyor öyle mi? **Domuzun başı, gözü ve ayağı var. /Râbıtayı inkâr edenlerin de başı, gözü ve ayağı var. /O hâlde Râbıtayı inkâr edenler domuzdur,** şeklinde bir kıyâs olmaz; değil mi?.. Olmaz tabîî... Çünkü kıyâsın da bir ölçüsü vardır.Sizin kıyâsınızdaki **menât, [62] vesîle olmak** ise, "**vesîle**"nin Farz, Vâcib, Sünnet, Mustehab, Mendûb, Mubâh, Mekkûh ve Harâm olanları da vardı. O zaman, ard niyetli veya câhil değilseniz, **Râbıtanın** hangi vesîleye girdiğini delîllerle araştırırsınız.Eğer **Menâtınız puta ibâdet** ise, böyle bir şeyi söyleyen ve eden yok. Hâlbuki müşrikler hem ibâdet ediyorlar hem de ettiklerini söylüyorlar. Bu **puta ibâdet etmek** şu batıl kıyâs sâhibince **menât** değil, **netîce** olabilir.Yok, eğer, kıyâsa bile dayanmayan ictihâdınızla(!) muhâtabınızın fiilini **puta tapma** fiiline dâhil ettiyseniz, lütfen bu hokkabazlığı, cıvıklığı, sululuğu bırakın... Sirklerde ve karnavallarda gösteri yapmakla ilim mes'elelerinin müzâkere ve münâkaşası ayrı ayrı şeylerdir...Üstelik, değil bâtil kıyâsla, doğru yapılan kıyâsla bile, **mü'minin** diyene **kâfir** demek için sersem bir câhil olmak bile yetmez... Zîrâ, kıyâsla sâbit bir hüküm, âlimlerin söz birliği ile **zann** bildirir. Zann ile de, akıllı ve biraz bilgili mü'minlere göre bir mü'min asla tekfîr edilemez.Eğer, **tamam, her vesîle ve vâsıta şirk değil, kabûl ettim, ama** 'vesîle arayınız' **âyetindeki vesîle şudur** diyorsanız, âyet veya hadîsin ma'kûl ve kesin delâleti bulunmadan tahsîs ve sınırlama yetkisini nereden aldınız? Yoksa kendinizi o âyeti gönderenin ortağı olarak mı görüyorsunuz?!.Bir an tenezzül edip/seviyenize inip **Râbıtanın**, farz vâcib ve mendûb vesîlelerden olmadığını, delîlleri tam bir **istikrânınızla**[63] tesbit ettiğinizi kabûl edelim. Ya, **mübâhlar**?!... **Râbıta'yı** onlara da mı, sığdıramadınız? Sübhânellâh!... Câhillerle ilmî münâkaşa gâliba cehennem azabı gibi bir şey... Bu câhilliğe bir de gerizekâllılığı eklerseniz vay geldi başınıza; azâb içinde azâb... "

Dört: **Râbıta'yı, vesîle** olması yönüyle Zümer sûresinin üçüncü âyetine ve Müslim hadîsi hükmüne sokamazsınız. Çünkü o âyetteki ve hadîsdeki vesîle, vesîlelerden belli bir vesîle

olan **şirk vesîlesidir**. Şu hâlde bu âyet sizin, mü'minleri küfürle suçlamak gibi süflî karalamanızda delîliniz değil, haşa oyuncağınızdır... Siz Allâh'a ve Resûlüne demediklerini yakıştırmakla yalan iftira etmekten korkmayan zâlimlerin tâ kendilerisiniz. Allah'tan korkunuz, insaflı olunuz...

Beş: Bazıları dahî vardır ki, onların hükümlerini de siz verin. Maşallah, siz çok kolay hüküm veriyorsunuz. Mesela... Birisi var, İslâmî bir gaye için, Allah'ı razı etmek maksadıyla küfür otoritelerine uşak olmayı, onların akademik kariyerlerini elde etmek için **Lât'ın veya Menât'ın ilkelerine bağlı kalmaya** söz veriyor ve her türlü harâmı leblebi yer gibi işliyor ve de, **biz bu işte Allah rızası için varız, bu işimiz bir araçtır. Amaç Allah'a yaklaşımdır** diyor. Bunun bu vâsıtasının, vesîlesinin hükmü nedir?.. Gerçi açıklık yoksa da, **Kıyâs-ı Fukahâ**, yani âli ve erişilmez ictihâdınızla bunun, Zümer sûresinin üçüncü âyetine girip girmediğini söyleyiniz.

Üçüncü Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Bir zavallı da bakınız ne diyor: "Hâlid-Bağdâdî'den, şu nakil yapılmıştır: Zemahşerî, i'tizaline (haktan ayrılmışlığına) rağmen, Keşşâf isimli tefsîrinde (levlâ...) âyetindeki **Bürhân**'ın, Ya'kûb aleyhisselâm'ın oğlu Yûsuf aleyhisselâm'a temessül etmesi (rûhunun veya rûhâniyyetinin yani, rûhunun aksinin/yansımasının kendinden uzaklarda kendi bedeni şekline girip görünmesi) olduğu şeklinde de tefsîr edildiğini söyledi.

Siz, herhâlde Keşşâf Tefsîri'ni hiç okumadınız. Yoksa bunu asla söyleyemezsiniz...Keşşâf'ta bu görüş sâhibleri için aynen şu ifâdeler yer alıyor: Bu ve bunun gibi şeyler hurâfeci zorbaların tutundukları şeylerdir. Allah Teâlâ'ya ve paygamberlerine iftirâ bunların dîni olmuştur..."[64]

Cevâb: Mevlâna Hâlid kuddise sirrûhû'nun ifâdelerinin aslı aşağıdadır:

وَقَدْ مَرَّحَ بِالتَّصَرُّفِ وَالْإِمْدَادِ الرَّحْمَنُ بِهَيْئَةٍ جَمَاهِرُ الْمُفَسِّرِينَ
فِي قَوْلِهِ تَعَالَى "لَوْ لَا أَن رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ" وَمِنْهُمْ صَاحِبُ
الْكَشَّافِ مَعَ أَنْجَرِافِهِ عَنِ الْإِعْتِدَالِ وَاتِّصَافِهِ بِالْإِنْكَارِ
وَالْإِعْتِزَالِ. وَلَقَطَهُ "وَفَسَّرَ الْبُرْهَانَ"

"Müfessirlerden bir çoğu **şâyet Rabbinin bürhânını görmeyeydi**... âyetinin tefsîrinde, rûhânî olan tasarruf ve imdâdı (yardıma koşmayı) açıkça ifâde ettiler. Onlardan biri de i'tidâlden **inhirâf** etmesi ve de, **-inkâr** ve **i'tizâl** sıfatlarını üzerinde bulundurması ile berâber- Keşşâf Tefsîri sâhibi(Zemahşerî)dir. O'nun (Keşşaf'daki) ifâdesi şudur: **Bürhân**, Yûsuf aleyhisselâm'ın **ondan uzak ol şeklinde bir ses duyduğu ama ona aldırmadığı**, ikinci defa da o sesi işittiği ama îcâbını yapmadığı, üçüncü kez duyunca ona sırt döndüğü ve (bu îkâzın) O'na tesîr etmediği, nihâyet Ya'kûb aleyhisselâm'ın ona parmak uçlarını ısırarak **temessül ettiği** (bir şekle bürünerek görüldüğü)... **şeklinde de tefsîr edilmiştir**..."[65]

Demek, "Bu ve bunun gibi şeyler hurâfeci zorbaların tutundukları şeylerdir!.. Allah Teâlâ'ya ve peygamberlerine iftirâ bunların dîni olmuştur!..." Öyle mi?!..Mevlâna Hâlid kuddise sirruhû ve tâbi'lerine karşı sarfedilen böyle bir edebisizce söz, ancak zır câhil ve mükemmel bir geri zekâlıdan duyulabilir, müctehidler gerilerde bırakabilecek ilim deryâsından(!) değil. Çünkü,

Bir:Bu rivâyet, Adullah İbn-i Abbâs radıyallâhu anhumâ'dan **Sahîh** ve **Hasen** yollarla da rivâyet edilmiştir. Nitekim bu,Râbîta'nın Sünnet delîllerinden on dokuz numaralı rivâyette geçmişti. Öyleyse, Zemahşerî'nin, muhtemelen uydurma olan isnâdlar için söylediği sözler veya sahası dışında sarfettiği hatâlı ifâdeler **Sahîh** bir rivâyet husûsunda ilim sâhiblerini bağlamaz.

İki:Mevlânâ Hâlid'in şu î'câz ve belâğatın neredeyse zirvesinde olan sözünü anlayacak akıl idrâk ve ilim lâzım. Bu lâzım olan maddelerden biri bulunmazsa şu söz anlaşılmaz. Ya hiç biri yoksa?... O zaman iş hepten berbat...

Üç:Mevlânâ Hâlid, Zemahşerî, “Burhân”ın böyle de tefsîr edildiğini, söyledi,” dedi. Bu husûstaki bâtil ve aslı astarı olmayan her bir kıssayı kabûl ettiğini söylemedi.

Dört: مَعَ انْجِرَافِهِ عَنِ الْاِعْتِدَالِ وَاتِّسَافِهِ بِالْاَلْزُكَّارِ . Yani, i'tidâlden[66] inhirâf[67] ile (hakkı veya bu doğru tefsîri) inkâr ve (haktan veya Eh-i Sünnetten) i'tizâl[68] sıfatlarını üzerinde bulundurmasıyla beraber, demekle de O'nun böyle bir isâbetli tefsîrden i'tizâl ettiğini/ayrıldığını ve bunu kabûl etmediğini dahî ifâde etti.

Şucidden vecîz, i'câzkâr ve özlü ifâdesindeki inhirâf, inkâr ve i'tizâl kelimelerini, ilimçerçevesinde üç şekilde anlaşılabilir ve ma'nâlandırılabilir:

Birincisi: Kinâye[69] yoluyla;

Kinâyede, lâfzın, karşılığında îcâd edildiği ma'nâda ve melzûm'unda (lâzım getirdiği ma'nâda) aynı anda kullanılması, bahis mevzû'u ise de, her ikisi esas maksûd değildir (hedeflenmemiştir). Aksine birincisi ikincisi için basamak ve hazırlıktır..[70]

Buna göre bu inhirâf, inkâr ve i'tizâl kelimelerinden, kinâye olarak Mu'tezile'den olmanın Ehl-i Sünnet'ten ayrılmayı lâzım getirdiği ma'nâsı kasd edilmiş olabileceği gibi, -mâni' bir karîne bulunmadığından- lügatte konuldukları ma'nâları olan uzaklaşmak, kabûl etmemek ve bir şeyden ayrılmak damurâd edilmiş olabilir.

İkincisi: Umûm-i Mecâz[71] yoluyla;

Inhirâf (bir şeyden veya yerden kaymak, uzaklaşmak ve sapmak), inkâr (hakîkati ortmek ve kabûllenmemek) i'tizâl/bir şeyden ayrılmak lâfızları/sözleri, haktan uzaklaşmak sapmak, onu örtmek ve kabûl etmemek, ondan ayrılıp onu kabûl etmemek ve yanlışa saplanmak, ma'nâsında mecâz kabûl edilirse, şu hak tefsîrden ayrılıp uzaklaşmak ve onu kabûl etmemek de, Mu'tezile mezhebinden olmakla hak yol olan Ehl-i Sünnet'ten ayrılmak da bu mecâzî ma'nâlar şumûlündeki (kapsamında) fedlerden olan hakîkî ma'nâ olur. Ya'ni, Mevlâna Hâlid kuddise sirruhû efendimiz, Zemahşerî'nin, hem, şu doğru tefsîri inkâr edip kabûl etmemekle, hem de Mu'tezile mezhebinden olmakla haktan ayrıldığını aynı anda anlatmış oluyor. Böyle bir anlama ve ma'nâ çıkarma tarzı hiçbir akıl ve ilim sâhibince ve mezhebe i'tiraz edilmeyecek bir husûstur.

Üçüncüsü: Hakikat ile Mecâz'ın cem'i[72] yoluyla:

Inhirâf, inkâr ve i'tizâl kelimeleri, ister, Hakikat-i Lüğeviyye[73] olarak kabûl edilip, Ehl-i Sünnet'ten sapmak, Ehl-i Sünnet'i inkâr etmek ve Mu'tezile'den olmak ma'nâlarında mecâz, şu doğru tefsîri kabûlden ayrılıp uzaklaşmak, Onu inkâr ve ondan ayrılmak ma'nâlarında ise hakikat olsun, isterse, Hakikat-ı Örfiye[74] olarak, Ehl-i Sünnet'ten sapmak, Ehl-i Sünnet'i inkâr etmek ve Mu'tezile'den olmak ma'nâsında hakikat olsun, şu doğru tefsîri kabûlden ayrılıp uzaklaşmak, Onu inkâr ve ondan ayrılmak ma'nâlarında ise mecâz olsun, her iki ma'nâyı da bir anda aynı seviyede kasdetti.

Bu, Hanefîlerin ve Cumhûrun usûlü'ne uymasa da, bazı sınırlamalarla beraber Şâfiî usûlü'ne uyar.[75] Mevlânâ Hâlid de zâten Şâfi'î âlimlerindendir. Öyleyse bu husûsta ona i'tiraz edilmez. Dolayısıyla, Mevlâna Hâlid ve ondan şu sözü aktaranlara saldıran zavallılar kendi câhillikleri ve geri zekâlılıklarına yansınlar. Dağları süsmeye kalkışmasınlar. Başlarına ve başlarındaki nesnelere yazık olur.

Dördüncü Şübhe ve Vesvese

İddiâ: “Râbıta ya ibâdettir veya değildir. Değilse, ondan ecir beklemek en azından boşuna olur. İbâdet ise, neden Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ve Ashâbı zamanında yok idi de sonradan îcâd edildi. Öyleyse, dinde olmayan bir ibâdeti uydurmak, teşrî' olmakla küfür veya haram olmaz mı”?

Cevâb: Böyle bir sûâl ya câhillikten veya anlayış kıtlığından yahud da hâinlikten doğar. Zîrâ,

Bir:Râbıtanın bizzât maksûd olan bir ibâdet olduğunu, yolunu bilen hiçbir sûfî iddiâ

etmemiştir. Câhil ve sapıkların söz veya fiilleri hakk üzere olanların hakk olan davranışlarını ibtâl etseydi, **yetmiş iki sapık fırkanın** i'tikâdî yanlışlıkları **yetmiş üçüncü hakk fırkanın** hakk üzere olan inanç ve amellerini ibtâl ederdi. Akıl ve ilim sâhiblerince öyle olmadığına göre, bu husûsta da yanlış yoldakilerin bâtıl iddiâları doğru yoldakilerin hakk da'vâlarını ibtâl edemez. Hâsılı ilim üzere olan muhakkik sûfîlere göre **Râbîta, ibâdete vesîle olması yanıyla ibâdet**dir. Yukarıdaki hadîslerden ve âlimlerimizin onlar istikâmetindeki izâhlarından da anlaşıldığı gibi **aslında ibâdet olmayan mübâhlar iyi maksad ve niyetlerle ibâdet olur**. Nitekim önceki makâlemizde de geçtiği gibi İmâm Birgivî, Hamevî ve Akkirmânî öyle dediler.[\[76\]](#) Hâfız Aynî, şeyhi Hâfız Irâkî'den, **maksadlara göre bazı mübâhların güzel olacağını** kabûllenerek nakletmiştir.[\[77\]](#)

İki: Şöyle biriddiâ sâhibi **ibâdetin** ne demek olduğunu da bilmiyor demektir. Çünkü, Allah celle celâlühû'nün emri ve rızâsı istikâmetinde yapılacak her iş tarlada çalışmak, hanımıyla cinsî ilişkide bulunmak[\[78\]](#) bile olsa geniş ma'nâda ibâdetdir. İbâdetlerin namaz, ve oruç gibi bir kısmı vardır ki, ma'nâsı ve muhtevâsı yanında zamânı ve şekli de ta'yin ve tesbît edilmiştir. Çalışmak, bir kısım zikirler ve insanlara hüsn-i muâmele gibi bazılarının şekli, zamanı ve teferruatı her yönüyle gösterilmemiştir. Bir kısım ibâdetler de vardır ki, bunların zamanı, şekli ve sûreti kısmen belli edildiği gibi kısmen de belli edilmemiştir **düâ etmek, yalvarıp yakarmak** gibi. Zamânı, şekli ve sûreti kesin bildirilen ibâdetlerde eksiltme artırma ve değiştirme biçiminde hiçbir tasarrufta bulunulamaz. Vakti, sayısı, şekli ve teferruatı tamamen veya kısmen bildirilmeyen ibâdetlerde nassların umûmu ve mübâhlar dâiresinde tasarruflarda bulunulabilir. Çalışma şekli ve vâsıtaları gibi... Düşmana karşı, ok yerine diğer geliştirilmiş silahlarla harbetmek gibi...

Allah'ın yemîn ettiği muharebe atları ile develer yerine tank, tayyare ve daha da geliştirilecek diğer vâsıtalarla harbetmek gibi... Kaldı ki, **Râbîta**'da tam ma'nâsıyla böyle bir tasarruf da yoktur.

Üç: Kadı İyâd'ın Şifâ'sında[\[79\]](#) Abede bint-i Hâlid b. Me'dân(veya Safvân)dan yaptığı bir rivâyet var: Hâlid her yatağa yatmağa gittiğinde Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem ile Muhâcir ve Ensâr'dan olan Ashâb'ına olan şiddetli sevgisi sebebiyle isimlerini **zikreder**/anar ve şöyle derdi; 'Onlar benim köküm ve dalımdırlar. Gönlüm başkalarına değil onlara meyleder (çarpar). Şevkim onlara uzandı. Bu yüzden, ey Allahım!.. canımı acele al.' (Böyle diye diye) nihâyet uyurdu.

Burada anlatılan, **Râbîta** etmekten ve **silsile okumaktan** başka bir şeyi göstermiyor.

Beşinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Sizin getirdiğiniz delîller bir zâtın sûretini göz önüne getirip hayal etmenin - diyelim ki, size göre- meşrû'luğunun delîlidir. Biz bunu kabûl etmiyoruz ya, farzedin ki kabûl ettik, ya onun rûhaniyetinden bir şey (düâ) istemek? O nereden çıktı? Onun delîli nedir? Bu amel şirk değil midir?

Cevâb: Bir münâsebetle önceki makâlemizde geçen bir takım ifâdelerimizi burada tekrâr etmek istiyoruz:

Bu da bir **şefâat yardımı talebi** ma'nâsında olan **istiğâse** demektir. Nitekim hadîs ulemâsının söz birliğiyle sahîh olan Osman İbn-i Huneyf'in rivâyet ettiği a'mâ hadîsinde geçen **ey Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem! seninle Rabbime yöneliyorum. Allahım! O'nu, hâcetim husûsunda hakkımda şefâatçı yap** nebevî sözu bunu açıkça ortaya koymaktadır. Hâsılı gönülden O'ndan istenen şefâattir. Bu Osman İbn-i Huneyf'in rivâyet ettiği a'mâ hadîsi aslında Râbîtanın en büyük ve açık delîllerindendir. Bu Râbîtayı Osman İbn-i Huneyf'in ve Selef'in yaptıklarının inkâr edilmez vesîkasıdır.

Büyük İmâm Müctehid Sübkî, Şifâu's-Sikâm isimli eserinde[\[80\]](#) İmâm Zâhidü'l-Kevserî de Mahku't-Tekavvul isimli uzun ve kıymetli makâlesinde[\[81\]](#) **istiğâsenin tevessül** vâdisinde/mânasında bir şey olduğunu söylemektedirler. Buna göre bu talep, **Allahım!.. şu sâlih kulun hatırına bana şunu ver**, demek olur. Veya, bir kimsenin şeyhin rûhâniyyetinden bir şey istemesi, hakîkatte ondan kendisi için düâ etmesini istemekten başka bir şey

değildir. Bunun da bürhânı, onlarca tevessül delîli olan âyet, hadîs ve ulemâ sözüdür.

Ğâibde olandan sebep yapılma yoluyla yardım istenebileceğinin delîli çoktur. Birkaçını getireceğiz:

Bir:Mâlikü'd-Dâr Hadîsi: Hz. Ömer'in radiyallâhu anh'ın halîfeliği zamanında insanlara kıtlık isabet etti de bir adam Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrine geldi ve dedi ki, Ya Resûlullah!.. sallallâhu aleyhi ve sellem! Ümmet'in için (Allah celle celâlühû'dan) yağmur iste, zîrâ onlar (neredeyse) helak oldular. Sonra, Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem o adama rü'yâsında göründü ve Ömer'e git selâm söyle, onlara yağmur yağdırılacağını de... buyurdu.

İbn-i Hacer, Rüyâyı gören, Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'den biri olan **Bilâl İbn-i Hâris el- Müzenî**'dir. Nitekim **Seyf, EL-Futûh**'da böyle rivâyet etti, dedi.

Bu rivâyet, Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'in, ölümünden sonra Resûlullah sallâhu aleyhi ve sellem ile istiskâ etmekteki amelleri husûsunda bir nassdır. İçlerinden hiç biri haber kendilerine ulaşmasına rağmen bunu inkâr etmedi. Mü'minlerin Emîrine götürülen haber yayılır... [\[82\]](#)

Burada ğâib ve kabirde olan bir zâttan yardım istemek vardır.

İki: **Yemâme Günü Şiâr'ı**/Sloganı. Yemâme gününde mü'minlerin, ya'ni Ashâb'ın şiâr'ı, **"Yâ Muhammedâhü!/Ey Muhammed Yetiş!..."** idi. Hâlid İbnü Velîd düşmanını mübârezeye/düellöya davet ederek bu şiarı kullanırdı.[\[83\]](#)

Burada mühim olan husûslardan biri de Ashâb arasında ve Selef'de böyle bir tatbîkâtın var olduğunun İbn-i Kesîr gibi bir Muhaddis ve Müfessirce kabûl edilebilmesi ve i'tirâzsız kitâbına konulmasıdır.

Üç:İmâm Ebû Bekr İbnü Mukri' rahimehullâhu teâlâ şöyle dedi: Ben, Taberânî ve Ebû's-Şeyh Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in Haremindeydik. Açlık bizde te'sir ettiği bir hâldeydik. O gün visâl yapmıştık, önceki günün orucundan iftar etmeden oruç tutuyorduk. Akşam vakti olunca, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrine geldim. Yâ Resûlellah sallâhu aleyhi ve sellem! açız dedim ve döndüm. Bunun üzerine Ebû'l-Kâsim (Taberânî) bana, otur, ya rızık gelecek veya ölüm, dedi. Ebû Bekr, ben ve Ebû's-Şeyh uyuduk, Taberânî oturuyor ve bir şeye bakıyordu, dedi. Vakit geçmeden bir alevî geldi ve kapıyı çaldı ve kapıyı ona açtık. Bir de ne görelim ki, onunla beraber iki hizmetçi çocuk, her birinin elinde de, içinde bir çok şey bulunan birer zenbîl var. Oturduk ve yedik. Kalanı da hizmetçi çocuğun alacağını zannettik. Döndü gitti ve kalanları da bize bıraktı. Yemeği bitirince, Alevî, "ey topluluk!.. Resûlullah sallâhu aleyhi ve sellem'e mi şikâyet ettiniz? Zîrâ ben Resûlullah sallâhu aleyhi ve sellem'i rüyâmda gördüm, size bir şey taşımamı bana emretti," dedi. [\[84\]](#)

Dört: **Utbî Kıssası:**İmâm Ebû Abdillâh Muhammed İbnü Mûsâ İbni Nû'mân el- Mezâlî (683) şöyle diyor:Bize rivâyet edildiğine göre Hâfız Ebû Sa'd es-Sem'ânî Ali radiyallahu anhu ve kerremellâhu vecchû'nun şöyle dediğini anlattı: Resûlullah sallâhu aleyhi ve sellem'i defnettikten üç gün sonra yanımıza bir bedevî geldi, kendini Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabri üstüne attı, toprağından başına saçtı ve şöyle dedi: Dedin ve sözünü işittik. Senden anladığımızı sen Allahtan anladın. Sana indirilen âyetler arasında, şâyet onlar kendilerine zulmettikler vakit sana gelselerdi ve derhâl Allahtan af isteseler, onlar için Resûl de af isteseydi elbette Allah celle celâlühû'yu tevvâb ve rahîm olarak bulacaklardı âyeti de vardı. Nefsime zulmettim ve benim için af dilemen maksadıyla geldim. Bunun üzerine kabirden hemen, **bağışlandın** diye ses geldi.[\[85\]](#)

İmâm Ebû Abdillâh Muhammed İbnü Mûsâ İbni Nu'mân el-Mezâlî el Merrâküşî, yine kendi isnâdıyla, Muhammed İbnü Nu'mân İbni Şibl el-Bâhilî'den şöyle dediğini rivâyet etti: Medîneye girdim ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrine vardım. Bir de gördüm ki, bir bedevî devesini hızlıca sürüyor. Hemen devesini çöktürdü ve bağladı. Sonra kabir-i şerîfe girdi ve güzelce bir selâm verip hoş bir düâ yaptı. Sonra da şöyle dedi: Anam babam hakkı için yâ Resûlellah sallallâhu aleyhi ve sellem! Kesinlikle Allah celle celâlühû seni vahyine hâs kıldı ve sana içinde evvelkilerin ve sonrakilerin ilmini topladığı bir kitâb indirdi ve kitâbında, şâyet onlar kendilerine zulmettikler vakit sana gelseler ve derhâl Allah'tan af isteselerdi, onlar için Resûl de af isteseydi, elbette

Allah celle celâlühû'yu tevvâb ve rahîm olarak bulacaklardı buyurdu. Dediği de haktır. Ben sana günahları i'tirâf ederek, seni Rabbine şefaâtçı yaparak geldim. O da (şu âyetinde) va'dettiğidir. Sonra kabre döndü ve şöyle dedi:

Ey düzlükte kemikleri gömülenlerin en hayırlısı! Ve güzel koktuğu onların güzel kokusundan düzlüğün ve yüksek tepelerin./Sensin şefâati umulan Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem/Sıratı, kaydığında ayaklar./Canımdır fedâ, senin sâkini olduğun kabre/ Ondadır afâf, ondadır cömertlik, ondadır kerem.

Sonra da bineğine binip gitti. Ancak mağfiretle gittiğinde hiç şübhe etmiyorum İnşâellâh.

Muhammed İbni Abdillâh el-Utbî de bu haberi anlattı ve sonuna şu ilâveyi yaptı: Derken, uyuya kaldım ve hemen Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i rüyâda gördüm, bana şöyle dedi: Ey Utbî! Bedevî'ye yetiş ve ona Allah celle celâlühû'nün O'nu başışladığını müjdele. [86]

Merhûm Seyyîd Muhamme Alevî Mâlikî Şöyle diyor: **Bu haberi**, İmâm Nevevi, [87] Ebû'l-Vefâ İbnü'l-Ukayl, [88] İbn-i Kesîr, [89] Ebû Muhammed İbnu Kudâme, [90] Ebû'l-Ferec İbnü Kudâme, [91] Mensûr İbnü Yûnus, [92] İmâm Kurtubî [93] gibi büyük müfessirler ve muhaddisler de nakletmiştir. Hattâ büyük fakîh koca muhaddis İmâm Nevevi, Utbî'nin bedevîden naklettiği bu beytleri, Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrini ziyâret esnasında söylemenin **müstehab** olduğunu söylemiştir. [94] (**Mâlikî'den nakil son buldu.**)

Mısbâh Muhakkiki Hüseyin Muhammed Ali Şükrî bu rivâyetin **İbnü Beşküvâl'in "el-Kurbe ilâ Rabbi'l-Âlemîne bi's-Salâti alâ Muhammedin Seyyidi'l-Murselîn"** isimli eserinin 16/Â varağında olduğunu söylemektedir.

Bu rivâyetler muhtemelen iki ayrı hâdiseden haber vermektedir. Zîra Sem'ânî, **Utbî** nisbetinin, **Utbe ibn-i Ebî Süfyân'ın çocukları için kullanıldığını** söyledikten sonra, **Utbî** nesebiyle anılan üç beş kişiyi tanıtıyor. Bunların içinde Sahâbî veya tabî olan görülmektedir. Bu yüzden, olabilir ki, biri diğerinden mülhem olarak gerçekleşmiştir. Bununla beraber, hâdiselerin aynı olma ihtimâli de vardır. Şu iki rivâyet, aynı hâdiseye ise Utbî Hz. Ali zamanında yaşamıştır. Bu takdîrde Utbî'nin sözünü ettiği bedevî şahıs da aynı sahâbîdir. Çünkü, olabilir ki, Hz. Ali radiyallahu anh'ın gördüğü bu hâdiseye Sem'ânînin tanımadığı ve bilmediği bir Utbî de şahid olmuştur.

Nevevî ve diğer büyük İmamların hâdiseden **müstehablık** hükmünü çıkarmaları dahî bu ihtimâli kuvvetlendirmektedir. İlim Sem'ânî'nin bildiği ve söylediğiyle de sınırlı değildir. O'nun da zâten böyle bir iddiâsı yoktur. Hâdiseye bir ise bile, rivâyetler arasında çelişki yoktur. İki şekli de mümkündür.

Mes'elenin -Bizce-

En Mühim Olan Noktası

Bunca büyük muhaddisler ve müfessirlerce kabûl görmesi ve **Kur'ân'ın açık âyetlerine ters** bulunmaması ve **şirk** kabûl edilmeyip, **güzel** bulunarak kitâblarına alınmasıdır. Yani, ulemânın onu, senedi bile aratmayacak **telakkî bi'l-kabûl**üdür. Hattâ, **mustehab** kabûl edilmesidir. Kitablara intikâl edişinden beri, bin seneye yakındır, hiçbir müctehid, muhaddis, müfessir ve fakîh tarafından **şirk** olarak görülmemesi, kimsenin Nevevî'ye **müşrik** damgası vurmaması... İbn-i Kesîr'in **meşhûr** dediği bu hikâyeye hiçbir âlim tarafından karşı çıkılmaması... Bâtıl olmadığına âdetâ sükûtî bir icmân tahakkuk etmesi gibi yanlarıdır. Bu rivâyetin sıhhat derecesi ise daha sonra gelecek olan başka bir husûstur... Bilenler bilir ki, ulemânın bir haberi **telakkî bi'l-kabûl**ü [95] bir çok yerde isnâddan daha değerlidir. [96] **Hâsılı**, Utbî'nin haber verdiği bedevî'nin bu işi bir **tevessül** ve **istiğâse**'den ibarettir. Hakîkî fail Allah celle celâlühû'dur. **Râbıta** yapılacak şahsın kerâmet ehli bir velî olduğuna inanıldıktan sonra bir mes'ele kalmaz, Ondaki tevessül yoluyla bir şey istenilebilir.

Ve siz ey câhil yobazlar!... Hangi İslâm, hangi ilim, hangi irfan ve hangi haya ile bu ameli **şirk**, ve onu kabûl eden ve bununla amel eden bunca büyükleri **müşrik** ve **kula ibâdet eden kimseler** olarak kabûl edebiliyorsunuz?!. .

Altıncı Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Râbıta için “Sünnettir” diyenleri de duyduk; bu, Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem’e iftirâ etmek olmaz mı?

Cevâb: Bu aslâ, Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem’e yalan iftirâ olmaz. Çünkü, **Râbıta** delîlleri dikkatlice okunur, inâd da bir kenara bırakılırsa, görülecektir ki, Râbıta, bir bakışa göre vâsıtalı, başka bir bakışla da vâsıtasız olarak hakîkaten **sünnettir**. Bunun böyle olduğu inkâr götürmez bir hakîkattir. Zîrâ,

Bir:Daha önceki makâlelerimizden birinde de bir münâsetle yazdığımız gibi, **Emrin ve Nehyin/yasağın zıddlarının hükmü var mıdır, varsa nedir?** sūâlî Usûl-i Fıkıh’da değişik şekillerde cevâblanır. Kısaca şöyle denir: Bu husûsta âlimlerce ihtilâf edilmiştir; sahîh olan, (emrin zıddını yapmak) emir ile kastedileni ortadan kaldırıyorsa harâm, yasaklananın zıddı yasağı ortadan kaldırıyorsa, vâcibdir/farzdır. Kaldırmıyorsa, emrin zıddı mekrûh, yasağın zıddı sünnet-i Mükkededir. [97] Bu kelâmın hâsılı, bir şeyin vücûbu (farz ve vâcib oluşu) terkinin harâm olduğunu, bir şeyin harâm oluşu da onu terk etmenin vâcib olduğunu gösterir. Bu, tartışma düşünölemeyecek bir şeydir. [98] Bir görüşe göre bir şeyi emretmek zıddını yasaklamayı, bir şeyi yasaklamak da zıddını emretmeyi gerektirir. Bize göre de, bir şeyi emretmek zıddının mekrûh olmasını, bir şeyi yasaklamak da zıddının vâcib bir sünnet olmasını gerektirir. Bu “bir şeyi emretmek zıddının mekrûh olmasını gerektirir” şeklindeki temel kaidenin faydası vardır. Çünkü emrolunanın zıddında sâbit olan harâmlık emirle hedeflenmeyince ancak emri ortadan kaldırması bakımından muteber olur. Yani emredilenin zıddıyla oyalanılıp da emredilen yok edilirse yok edilmesi harâmdır. Ama emredilen şeyin bu zıddı o emredileni ortadan kaldırıyorsa, o zıddı işlemek mekrûh olur... İşte yasaklama zıddının sünnet olmasını gerektirdiğinden dolayı, **ihrâmlı kimse dikili elbise giymekten yasaklanınca izâr ve ridâ giymek sünnet oldu** dedik. [99]

Şu usûl kaidelerinden kalkılarak denilebilir ki, Allah celle celâlühû’nun zikri emredilmiştir. Bu zikir, (tasavvur ma’nasındaki) Râbıta vâsıtasıyla da olur. Ancak, başka şekillerle de olacağından Râbıta’yla olmaması zikri ortadan kaldırmaz. Bu yüzden (şu ma’nâdaki) Râbıta’yı terk etmek mekrûhdur. Ama her ferdi terk edilse harâm olurdu. Aynı şekilde, Allah celle celâlühû’nun unutulması ve kalbin vesveselerle meşğûl olması yasaklanmıştır/harâmdır. Bunun zıddı Allah celle celâlühû’nun zikredilmesi ve vesveselerin defedilmesidir ki, bu def’etmenin bir yolu olan **Râbıta, vâcib derecesinde sünnettir**. Tek bu yol olsaydı vâcib/farz olacaktı. Şu Usûl-i Fıkıh kâidelerini kabûl edenler için tasavvur ma’nâsındaki Râbıtayı inkâr etmek imkânsızdır. Aksi halde ya kâide kavranmamış, veya ortada Mükâbere/bile bile inkâr vardır.

İki:Maksadların vesîlelerinin hükmü o maksadların hükmüdür. Yani varılmak istenen hedefe varmanın hükmü farz ise, o hedefe götüren tek vâsıta farzdır, hedef sünnetse vâsıtası da sünnettir...ilh. [100] İmân etmek farzdır. Onun vesîlesi olan kelime-i Şehâdet zikri de farzdır. Farz olmayan, fakat tatavvu’ olan zikir ise sünnettir. Tatavvu’ olan zikrin vesîlesi de tatavvu’dur. Öyleyse onun vesîlelerinden bir vesîle olan **Râbıta da sünnettir**.

Üç: Bütün bunları, çeşitli delâlet mertebeleriyle Râbıta’ya delâlet eden bir nice delîli hesaba katmadan söylüyoruz. Yoksa onun vesîle olacağı netice i’tibâriyle de sünnet oluşu, bütün bu dediklerimizden daha önce, bir çok nassdan anlaşılmaktadır.

Yedinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: **Râbıta**,Hindlilerin Yogasından alınmadır. Zîrâ, aralarında çok büyük benzerlikler vardır...

Cevâb: Budistler ve diğer bâtıl dinlerdeki duâ ve secde büyük ölçüde İslâmdakine benziyor diye bunların da onlardan alınma olduğunu mu iddiâ edeceksiniz behey ahmak

câhiller?!... Namaz, Oruc, Ka'beyi Tavâf, Allah celle celâlühû rızâsı için su dağıtmak, sünnet olmak, Nikâh olmak, -kısmî farklılıklar ve istisnâlar bulunsa da- Yehûdîlerde, Hıristiyanlarda, hattâ müşriklerde dahî vardır, diye, **bunlar onlardan alınmadır** mı diyeceksiniz behey dîvâneler?!... Bu nasıl bir aptallık, bu nasıl bir sapıklık?!... Hattâ asrımızın müşrikleri putlaştırdıklarının heykelleri etrafında tavâf ediyorlar diye Ka'beyi tavâf mı etmeyelim. Allah'a, Meleklerle, Kitâblara, Peyğamberlere Âhîret gününe îmân etmek bir takım yanlışlıkları bulundursalar da yine Yehûdîlerde ve Hıristiyanlarda dahî vardır, diye, **İslâmiyyet bunları onlardan aldı** mı diyeceksiniz, behey serserîler?!...[\[101\]](#)

Sekizinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Allah celle celâlühû ile kul arasına vâsıta koymak şirktir. **Râbıta** da araya bir vâsıta koymaktır. Öyleyse **Râbıta** da bir şirktir.

Cevâb: **Vesîle** ve **vâsıtaların** hepsinin **şirk vesîlesi** olmadığını değil âlimler, orta akıllı çocuklar da bilir. Namaz İmâmları, İslâmî ma'nâda siyâsî imâmlar ve idâreciler, üstâdlar, Ka'be, birilerine düâ edenler, düâ istenenler, mü'minlerin cenâzelerini kılanlar, şefâat edecek olanlar ve hattâ mü'minlerin kendi amelleri Allah celle celâlühû ile kullar arasına yine Allah celle celâlühû ve Resûlüllâh sallâhu aleyhi ve sellem tarafından konulan vesîlelerdir. Bunlara hangi dinsiz karşı çıkacaksa, varsın **Râbıta** vesîlesine de karşı çıksın. Ne yapalım, cehenneme de odun lâzım...

Dokuzuncu Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Şeyh Devserî, "i'tirâzcılardan birinden bana şöyle bir soru geldi" diyor ve o i'tirâzcının şu şübhesini aktarıyor:[\[102\]](#) Sizin mürîde emrettiğiniz Râbıta'daki hüküm, onu emretmek karinesi ile (emir, alamet ve emaresiyle) ya vâciblik yahut mendûbluktur. Bu ikisi de iki Şer'î iştir. O yüzden, bunların delîllerinin olması lâzımdır. Delîller de, Kitâb, Sünnet, İcmâ' ve Kıyâstır. Diğer delîller (İstîşab, İstihsan vs...), hep bunlara döner (bunların altındadır). O hâlde Râbıtanın mendûbluğuna, yahut vâcibliğine dâir delîl nedir?

Şeyh Devserî, ona aşağıdaki cevâbı veriyor:

Cevâb: Bu soruya verilecek cevâb birçok yönlerdendir:

Bir: İbnu Hacer'in **Fetâvâ-i Suğra'**da[\[103\]](#) tarikatları hakkında, **0, şübhesiz ki, Sûfîlerin câhillerinin bulanıklıklarından sâlim bir Tarîkattır,** dediği Nakşibendîliğin büyüklerinin emriyle, mürîdlere emrettiğimiz **Râbıta** mendûbdur. Çünkü o, hatâratın/vesveselerin savulmasını gerektiren ve gafleti yok eden vesîlelerdendir. Vesîleler maksadların hükmünü alır.[\[104\]](#) Şeriat'ın yasaklamadığı şeyi yapmak, -bu şey mübâha götürüyorsa- ya mübâha olarak câizdir, yahud da -bir mendûbu gerektiriyorsa- mendûb olarak câizdir. Şeraî'tin yasaklamadığı bir şey, eğer bir vâcibi hâsıl ediyorsa ve o vâcib kendisinden başkasıyla hâsıl olmuyorsa, o şey vâcib olarak lâzımdır... Biz tecrübe ile bildik ve anladık ki, -ki biz, tevatür sayısından çoğuz- Râbıta'yı tasavvur ettiğimizde (gönlümüzden Allah celle celâlühû'dan) başkaları(nın düşüncesi) tamamen yok oluyor. Bir tek bu (râbıta ettiğimiz) başkası kalıyor. Sonra ona da sırt çeviriyoruz. Bu şuna benzer; bir insan vardır, düşmanları vardır. Onlardan birisine sevgi gösterir ve onu diğerlerine musallat eder. O, onları yok edip kendini onlardan kurtarınca tek bir kişi kalır. O da bir kişiyi yok etmeye kadir olur ve onu yok eder. Bu, insaflı kişinin iyi düşünmesi gerekli bir (îzâh) şekli(i)dir. Zîrâ güzelliği açık olana uygundur. Zîrâ **Râbıta,** başlı başına murâd edilen değil, başka bir şey için aranan bir şeydir.

İki: Onu emretme karinesiyle hükmü ya vâciblik yahut mendûbluktur sözünüze gelince... **Diyorum ki;** Şâri'den başkası bir emir verdiğinde (bu emrin) hükmünün ya vâciblik yahut mendûbluk olacağını kabûl etmiyoruz.[\[105\]](#) Zîrâ, insan, bazen bir başkasına ya kendi maksadlarından bir maksad, yahut o başkasının maksadlarından her hangi bir maksadla mübâha

bir işi emredebilir...

Üç: Bu vâciblik ve mendûbluk iki Şer'î hükümdürler, delîllerinin olması lâzım sözünüz (için de), **Diyorum ki;**Râbîta, bu Râbîta mendûb bir işe götürür, mendûba götüren de mendûbdur. O hâlde delîl mevcuddur sözümüze dayanır. Yoksa, sizin emredilen şeyin hükmü ya vâciblik ya da mendûbluktur sözünüze değil. Çünkü, anlatmıştık ki, Şâri'den başkasının emri vâciblik ve mendûbluk hükmünden boştur ve her hangi bir maksadla olur.

Dört:Delîller de, Kitâb'tır... sözünüze gelince... **Diyorum ki;**Kitâb delîli soruyorsunuz. Ben de diyorum ki, Kitâb'dan hiçbir şey uzak olur mu? Hâlbuki O, yaş kuru ne varsa hepsini topladı... (Her şey içinde var.) Allah celle celâlühû, **Ey îmân edenler!.. Allah'tan sakınınız ona** (varmaya) **vesîleyi arayınız**[\[106\]](#) buyurdu.

Vesîle, sâlih amelle olur. Ameller de ancak ihlâsla sâlih olur. Amel ise, ancak şaibelerden boş olduğunda hâlis olur. Biz, tecrübe ile öğrendik ki, Râbîtayla meşgul olduğumuzda amellerimiz gaflet şaibelerinden arınmaktadır. Gaflet içinde olan amel de mu'teber değildir. Zîrâ kula, namazın aklettiği kısmı yazılır. O hâlde o (Râbîta) gafletin gitmesini gerektiren vesîlelerdendir. Gafletin gitmesi aranan bir şeydir. (Meşrû' olmadığına dâir Şer'î delîl bulunmayan ve) maksuda (aranan, varılmak istenen şeye) ulaştıracak şey de maksuddur. Gafletin yok olmasını lâzım getirdiği şeylerden biri de huzûrdur. (Mevlâ ile beraber olmakdır.) O da vesîlelerin en şerefliyelerindendir. O hâlde, huzuru icâb ettirecek olan gafletin yok olmasını gerektiren **Râbîta** vesîlelerin en şerefliyelerindendir.[\[107\]](#)

Beş: ..Ve Sünnet sözünüz(e cevâb olarak)... **Diyorum ki;** Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in sözünden ne uzaktır ki?... Sözlerinin her birinin altında ma'nâ okyanuslarından, kendisiyle hayra ulaşılabilecek şeyler vardır. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, **Ameller ancak niyetledir, herkes için de niyet ettiği vardır** buyurdu. Ameller bedenle ve kalble alâkalıdır. O hâlde mübâh hareketler ve tasavvurlar ile insan taatı ve taat için kuvvetlenmeyi kasdetse onun için murâdına ulaşamasa da niyet ettiği(nin sevabı) vardır. Ya murâd hâsıl olsa ne olur? Şurası gizli değildir ki, mesela aç birisi yok birisine sen açsın dese bu tokun aç olmasını gerektirmez. İtirazcının, **Sizin görüşünüzün doğru olduğu görüşünde değiliz** sözü de bizim kanaatimizin doğru olmadığını gerektirmez. O hâlde onun yapması gereken, **Sizin iddiâ ettiğiniz haktır, işinize bakın** demektir. Nefsine nasihat ettiyse bundan başkası ona câiz değildir.

Altı:... ve İcmâ' sözünüze cevâben... **Derim ki,**Tasavvuf fenninin ehli, Râbîta üzerinde İcmâ' ettiler. İçlerinden büyük bir topluluk bunu takrir eyledi. Bu, onlara göre meşhur bir yoldur. Mezheplerinde bir amel üzerinde İcmâ' etmeleri, onların mezhebini benimseyenler için hüccettir... Başkalarının ilimlerinin kuşatamadığı bir şeyle, onlara i'tirâz etmesi câiz olmaz. [\[108\]](#)

Yedi: Kıyâs sözünüze cevâb olarak... **Diyorum ki,**Fakîhler dediler ki, namaz kılanın gözünün, işaretini aşmaması sünnettir, zîrâ, düşüncüyü toparlayan (düşüncedeki) dağınıklığı en çok defeden budur. Râbîta da böyledir; Ağyarın defi huzurun celbi için kullanılır.

Sekiz: Râbîtanın mendûb oluşunun delîli nedir? sözünüze karşı olarak da... **Diyorum ki;**Delîl müçtehidinden istenir. Mukallidden sadece naklînin doğruluğunu isbât etmesi istenir. O sebeble (Tasavvuf) fenn(inin) sâhiblerinin sözlerinden delîli istediyseniz gelecek. Üstelik, (burada) Nakşibendilerden başkasının sözünü getirmek de gerekmez. Nitekim bizden fıkhîtaki bir mes'ele için bir nass (ibâre) istense Şâfiîlerden başkasının sözünü getirmek de lâzım gelmez.[\[109\]](#)

Onuncu Şübhe ve Vesvese

İddiâ: Bir de şu var. Şübhesiz ki, Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem Sahâbe rıdvannullâhi teâlâ aleyhim'in şeyhi idi. Çünkü Sahâbe rıdvannullâhi teâlâ aleyhim zikirleri ve diğerlerini ondan aldılar. Oysa O'nun Sahâbe rıdvannullâhi teâlâ aleyhim'e, insana ait sûretlerin en mükemmeli olan sûretini tasavvur etmelerini emrettiği bize ulaşmadı. Eğer onlara (bunu) emretmiş olaydı, elbet nakledilirdi. Bilhassa bu vâcib

olduğunda. Zîra vâcib, naklîni gerektiren sebeblerin çok olduğu şeylerdendir.

Cevâb: Bize ulaşmadı sözünüz için dediyorum ki;bunun size ulaşmamasından, sâbit olmaması, sizin onu bilmemenizden de başkalarının dahî bilmemesi gerekmez. Belki de size ulaştı da siz onu bilemediniz, size uğradı da siz onu tanımadınız. Sahâbî oluşun, Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'in sûretinin, O'nu mü'min olarak gören kişinin kalb aynasında basılıp nakşolması, yahut mü'min şahsın sûretinin Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in zihninde nakşolmasından başka bir ma'nâsı mı var? Böyle olmasaydı Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in gördüğü kimse Sahâbî içinde sayılmazdı. Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'in sûretinin nakşını gerektirecek görmeyi icap ettiren O'nunla biatlaşmaya çağırmasından daha açık bir iş mi vardır? Sûret zihne nakşolup kazınınca, o sûreti görene, her ne zaman görüneni hatırlasa hayalinde gözükür (canlanır) istese de istemese de. Düşman bile olsa. O hâlde Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem'in sûretini zihninde hazır etmeyi ve hayal etmeyi -ki onun sayesinde yahut ona olan iştiyaktan olayı tasavvur edileceğini söylememizle murâdımız budur- ancak pis ahmak yasaklayabilir. Şu hâlde başka bir şeyi gerektiren bir şeyi gerektireni emretmek o başka bir şeyi emretmektir.

Bilhassa vâcibse sözünüz için de diyorum ki;Râbîta'nın vâcib olduğunu söyleyen yok... Sonra, kabûl edelim ki bu husûsta delîlimiz yok. Bizden önce de kimse bunu yapmadı. Bunu, onda fayda gördüğümüzden dolayı sadece biz yaptık. Sevdiğinin sûretini tasavvur eden, onun ellerini ayaklarını öptüğünü veya onu başının üzerine koyduğunu veya onu kucakladığını veya onu kalbine sokmakta olduğunu hayal eden hakkında Kitâbtan, Sünnet'ten, İcmâ'dan veya Kıyâs'tan bir yasak gelmiş midir? Yok... O hâlde?... [\[110\]](#)

On Birinci Şübhe ve Vesvese

İddiâ: (Kimi câhil zavallılar da şöyle diyorlar:) Ben râbîtamı kula değil de Allah'a yapıyorum...

Cevâb: Bu sözde bir takım iç içe girmiş câhillik, yalan ve yanlışlar vardır: Sözü edilen **Allah celle celâlühû'ya yapılan râbîta**, ya Sûfîlerin ta'rîf ettikleri **hayâlen göz önüne getirmek ve zihinde canlandırmak** ma'nâsındadır veya başka bir ma'nâdadır.

Bir:Eğer başka ma'nâda ise, akıllılarca şu sözle tarîkat sâhiblerine i'tirâz edilmez; edlirse gevezelik yapılmış olur. Zîrâ, ayrı şeylerden bahsediliyor. Istilâhlarda tartışma olmaz. Öyleyse, ortada hem câhillik, hem de onun üzerine kurulan yanlışlıklar var.

İki: Tasavvuf yolunun yolcularının anladığı ma'nâda yani tasavvur ma'nâsında ise, bu Allah celle celâlühû için düşünülemez. Çünkü, "Allah celle celâlühû'nün nimetlerinde düşünün, Allah celle celâlühû'nün zâtında düşünmeyiniz"[\[111\]](#) buyrulmaktadır.

Üç: Aksi takdîrde, şu sözün sâhibi ya doğru söylüyor veya doğru söylemiyor. **Doğru söylüyorsa**, O, Allah celle celâlühû'yü cisim olarak kabûl ediyor, demektir. Çünkü cisim olmayan şeyler tasavvur edilemez. Buna rağmen tasavvur ediyorsa, o takdîrde bu inanca ya âyetlerin ve hadîslerin zâhirinden hareketle, yani bir nev-i şübheyle veya sırf akılla saplanmıştı. Her iki takdîrde de önümüzde bir câhillik vardır. **Birinci Takdîrde**, yani nasslardan kalkarak Allah celle celâlühû'yü cisim olarak biliyorsa, Ehl-i Sünnet âlimlerinin çoğuna göre **kâfir** olmuştur. **İkinci Takdîrde** de, yani nasslardan kalkarak değil de akılla Mevlâ Teâlâ'nın cisim olduğuna inanıyorsa, Ehl-i Sünnet âlimlerinin hepsine göre **kâfir** olur. **Doğru söylemiyorsa**, önümüzde iki ihtimâl var; ya yanlış söylüyor veya yalan söylüyor. **Birinci ihtimâl:** Yanlış söylüyor ise, kötü. Yazık, ahmağın tekidir. Ne dediğinin farkında değildir. Ortada affedilmez bir yanlış var. **İkinci İhtimâl:** Yalan söylüyor ise, daha da kötü. Sahtekârın biri... Önünüzde çirkin bir yalan duruyor...

Hâsılı, Allah celle celâlühû'ya, Sûfîlerin söylediği ma'nâda **Râbîta** yapılamaz. Çünkü, O cisim değildir. O'na çeşitli şekillerde murâkabe yapılır. Râbîta işte bu murâkabenin hazırlayıcısı olup netîcede ona götürür. Ancak bu da O'nu tasavvur etmek değil, isimlerinden fiillerinden, sıfatlarından ve yine perde arkasından olarak zâtından gelecek feyzi, rahmeti ve nûrları dikkatle gözetlemektir. Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz şöyle buyurdular: "Ey çocuk! Allah celle celâlühû'yu muhâfaza et ki, O da seni

muhâfaza etsin. Allah celle celâlühû'yu muhâfaza et ki, O'nu önünde bulasın.”[112] Allâme Fakîh Muhaddis Zafer Ahmed el-‘Usmânî et-Tânevî bu hadîsi açıklama sadedinde şöyle diyor: Bu hadîs Allah celle celâlühû'nun yüceliğini murâkabe etmelerinde ve kalbleriyle Allah celle celâlühû'yu korumalarında (gönüllerinde saklamalarında), Kavm'i (Tasavvuf ve Tarîkat yolcularını) te'yîd etmektedir.[113] Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem yine şöyle buyurmaktadır: İhsân, Allah celle celâlühû'ya, O'nu görüyormuşçasına ibâdet etmendir.[114]

İşte bütün bu **Râbîta** ve **Murâkabe**'ler, mü'mini netîcede **ihşân** mertebesine yani Allah celle celâlühû'ya, -O'nu görüyormuşçasına- ibâdet etme mertebesine ulaştıracak amellerdir...

Netîce

İlâhî vahye rakîblik iddiâsını, -önünde teşekkül ve tekâmül eden/oluşan ve gelişen şartlara göre- bazen gizliden gizliye içinde saklayan, bazen de açıkça i'lân edip haykıran ve hakîkatte **akılsızlığın** tâ kendisi olan bir **akılcılık** var. Bu **akılcılık**, sonraları, bazı zayıf akıllılarca sanki **akılsızlığ**'a bir alternatif gibi doğmuş zannedilmiştir. Oysa hakîkatte o, insanlık târihi kadar eski bir putperestliktir. O, zaman zaman değişik makyajlamalarla farklı ve câzibeli hâle getirilmiş gibi gösterilse de, mâhiyyet olarak hep aynı kalmıştır. Bazen, şahsiyetsizce vaz'iyet takınan bir **münâfıklık** olmuş. Kimi zaman harbi hâlis bir kâfir tavrıyla arz-ı endâm eden **kâfirlik** sergilemiştir. Bazı kere de mozayık ve rengârenk bir tablo çizen baba bir şirk ve **müşriklik** vasfıyla tezâhür etmiştir. Lâkin çoğu zaman, kendi vasfını ve yaftasını, **nifâk**, **küfür** ve **şirk**'e garb ile şark arası kadar uzak olan başkalarının boynuna asmaya pek heveskâr davranmıştır. Bunlardan nâ mütenâhî haz duyanın **yavuz hırsızlığı** ile karşı karşıya olduğumuzu hiçbir zaman unutmamak zorundayız... İstisnâsız hep akıllı kıt olanlara bulaşan şu uyuz mikrobi, bilhassa asrımız Müslümanlarının başının belâsı olmuştur... Öyle ya, akılları noksân olmasaydı, ona kaldıramayacakları yükü yükler miydiler? Şu makalelerde serdettiğimiz bürhanlardan sonra açıkça görülmektedir ki, **Râbîta**'yı yapan ve yapılmasını isteyen büyüklerimiz bunu kat'iyetle Şer'î delîllere dayanarak yaptılar. Bunu inkâr etmek, aslında hayırlı Selefimizin geniş câddesini, yani mü'minlerin dosdoğru yolunu terk etmek, geçmiş âlimlerimizi İslâm dışına çıkmakla suçlamak, eserlerine i'timâdı yok etmek, mü'minlerden başkalarının yolundan gitmek, cüce aklını putlaştırmak, dolayısıyla da hakdan ve hakîkatten inhirâf etmek demektir. Artık, **Râbîta** aleyhinde konuşanlar ve konuşacak olanlar, ya câhil, ya geri zekâlı, ya edepsiz ve terbiyesiz, ya ilmiyle sapıtmış hidâyet mahrûmu, veyahud da kasıdlı hâin kimselerdir. Çünkü, Haktan öte sapıklıktan başka ne vardır ki?..

وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَی سَیْدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلِیْ اٰلِیْهِ وَصَحْبِهِ کُلِّمًا ذَکَرَهُ الذَّاكِرُونَ وَغَفَلَ
عَنْ ذَکَرِهِ الْغَافِلُونَ وَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

Hüseyin AVNİ

[11] [Sühreverdî, Avârifü'l-Meârif, **mürîd-şeyh âdâbı** bahsi] Nûru'l-Hidâye: 55

[12] İbnü'l-İmâd, Şezerâtü'z-Zeheb: 6/231-236

[13] [İbn-i Kayyim, Kasîdeti'n-Nûniyye], Sübkî, es-Seyfu's-Sakîl (Tebdîdü'z-Zalâmi'l-Muhayyim Hâşiyesi ile): 100

[14] Anlamadan O'nu bâtılına âlet etmesi için başka bir ciheti...

[15] İsnevî, Tabakâtü's-Şâfiyye: 1/342

[16] [Ğazâlî, İhyâ-i Ulûmiddîn]: 1/175, Nûru'l-Hidâye: 54

[17] [İbn-i Hacer, Şerhu'l-İbâb], Nûru'l-Hidâye: 54.

[18] Nûru'l-Hidâye: 54

[19] Nûru'l-Hidâye: 48

[10] Nûru'l-Hidâye: 48

- [11] [El-Risâletü'l-Âliyye'den] Nûru'l-Hidâye: 4
- [12] [El-feyzü'l-Vârid], Nûru'l-Hidâye: 48
- [13] [El-Kavlü'l-Cemil], Nûru'l-Hidâye: 49
- [14] Onu görmüş değil. Bu başka bir kalbî haldir.
- [15] [Dihlevî'nin risâlesi], Nûru'l-Hidâye: 42
- [16] [Kannûcî, el-Hıttâ:7], Mubârekfûrî, Tuhfetü'l-Ahvezî, Mukaddime: 1/41
- [17] [Dihlevî'nin risâlesi], Nûru'l-Hidâye: 42
- [18] [Tâciyye Risâlesi], Nûru'l-Hidâye: 40
- [19] Aynı yer.
- [20] Tarbu'l-Emâsil Bi Terâcimi'l-Efâdıl, (El-Fevâidü'l-Behiyye zeylinde): 510-511
- [21] Nûru'l-Hidaye: 41
- [22] [Süyûtî, El-Müncelî (el-Hâvî içinde:340)], Mevlânâ Hâlid: Risâletü'r-Râbıta:
- [23] [Muhtasar sâhibi. El-Müncelî (el-Hâvî içinde:340)], Mevlânâ Hâlid:Risâletü'r-Râbıta:
- [24] [Muhtasar sâhibi. El-Müncelî (el-Hâvî içinde:340)], Mevlânâ Hâlid:Risâletü'r-Râbıta:
- [25] [El-Müncelî (el-Hâvî içinde, C, 1: 340)], Mevlânâ Hâlid:Risâletü'r-Râbıta:
- [26] [El-Müncelî(el-Hâvî içinde, C, 1:340)], Mevlânâ Hâlid: Risâletü'r-Râbıta.
- [27] [Şerhu'l-Meşârık, Tenvîru'l-Halek, (el- Hâvî içinde; Cil: 2: 442)], Mevlânâ Hâlid: Risâletü'r-Râbıta: 221-232
- Esâsen Nûru'l-Hidâye ve'l-İrfân'da geçenler çok azı müstesnâ hepsi Risâlet'r-Râbıta'da da zikredilmiştir.
- [28] [Nefehâtü'l-Kurb], M. Hâlid, Nûru'l-Hidâye:53
- [29] [Mevlânâ Hâlid] Nûru'l-Hidâye: 55, Şerh-i Metâli': 5
- [30] Nûru'l-Hidâye: 55
- [31] Bezlû'l-Mechûd: 17/115
- [32] [İbn-i Kayyim, Er-Rûh], Mevlânâ Hâlid, Risâletü'r-Râbıta (Reşâhât Kenarı): 229
- [33] [Fevâidu'z-Zâbıta], Nûrül-Hidâye: 4
- [34] Sâhibzâde zamanında Şâm Müftîsi idi.
- [35] İbn-i Abidîn'in oğlu, Reddû'l-Muhtâr Tekmilesi'nin müellifi.
- [36] Ezher ulemâsından bir zât.
- [37] Meşhur büyük velî Ahmed er-Rufâî kuddise sirruhû değil.
- [38] Nûru'l-Hidâye: 3
- [39] [Tercümânü'l-Vehhâbiyye: 7], Nûrullah el-A'zamî, M. Ebû Bekr el-Ğâzî Fûrî'nin **Vakfe Mea'l-Lâ Mezhebiyye** isimli eserinin mukaddimesi:13
- [40] Sayfa 3, 10. satır.
- [41] Bakara:34
- [42] A'râf: 11 ve diğerleri
- [43] Yûsuf aleyhisselâm sûresi: 100
- [44] Hucûrât: 1-2
- [45] Nûr: 63
- [46] [Müslim: İmân/112,], Süyûtî, Menâhilü's-Safâ: 188-189
- [47] [Tirmizî, Menâkıb, 5/275, Hâkim], Süyûtî, Menâhilü's-Safâ: 188-189
- [48] [Tirmizî, Şemail, Hind b. Ebî Hâle], Aliyyu'l-Kârî, Şerh-i Şifâ: 2/67
- [49] [Buhârî, Şurût, 3/171], Süyûtî, Menâhilü's-Safâ: 188-189
- [50] [Taberânî, İbn-i Hıbbân, Sahîh'inde et-Terğîb ve't-Terhîb: 4/187.Münzirî, bunu Taberânî, Sahîh'te kendileriyle hüccet getirilen râvîlerle rivâyet etti, dedi.], Mefâhîm:93
- [51] [Tirmizî, Menâkıb: 5/308-309], Süyûtî, Menâhilü's-Safâ:189
- [52] [Müslim, Enes radıyallâhu anh'dan, Fezâil: 4/1812], Süyûtî, Menâhilü's-Safâ: 188-189
- [53] [Ebû Ya'la, Berâ'dan rivâyet etti ve bu rivâyetin sahîh olduğunu söyledi.], Mâlikî, Mefahim; 91-94, Şerh-i Şifa 2/66-70

[54] [Ahmed İbn-i Hanbel, Buhârî (Edeb), Ebû Dâvud... Hâfız İbn-i Abdi'l-Berr bu rivâyetin **hasen** olduğunu söyledi. Hâfız da (İbn-i Hacer de)

bunun **ceyyid** (güzel bir rivâyet olduğunu söyledi. Bunu, Ebû Ya'lâ, Taberânî ve Beyhekî de **ceyyid** bir isnâd ile rivâyet etmiştir. Nitekim,

Zürkânî Şerh-i Mevâhib'de böyle demiştir.], İ'lâmu'n-Nebîl bi cevâzi't-Takbîl:10

[55] [Ahmed İbn-i Hanbel, Buhârî (el-Edebu'l-Müfred), Ebû Dâvud, Tirmizî, İbn-i Mâce ve diğerleri. Tirmizî, hadis **hasendir**, dedi. Bunu, Saîd b.

Mensûr, İbn-i Sa'd, İbn- Ebî Şeybe... rivâyet ettiler.], Abdullah Muhammed es-Sıddîk el-Ğumârî, İ'lâmu'n-Nebîl bi cevâzi't-Takbîl: 9-10

[56] [İbn-i Cerîr ve ibn-i Ebî Hâtim, Süddî'den.], İ'lâmu'n-Nebîl bi cevâzi't-Takbîl: 9

[57] Hatib-i Bağdadi **el-Cami** 2/181-193

[58] İbnü Abdi'l-Berr, **Câmi'u Beyânî'l-İlmi ve Fazlihî**: 455-459

[59] Müslim (H:1185), Hacc:22 (1/843)

[60] Şûrâ: 52

[61] Zümer: 3

[62] Hüküm bağlandığı illet/temel sebep. Kıyâs olunanın hükmünün benzerinin Kıyâs edilende de var olduğuna hükmetmemizi îcab ettirecek,

ortak illet, hüküm için en mühim var olma sebebi, husûsiyet.

[63] Köşede bucakta hiç bir şey bırakmayacak şekilde iyice arayıp taramanızla

[64] Abdülaziz Bayındır, Kur'ân Işığında Tarîkatçılığa Bakış: 113-114

[65] Risâletü'r-Râbita, Reşâhât Kenarı: 223-224

[66] Mu'tedil olmaktan, hak üzere bulunmaktan

[67] Ayrılıp uzaklaşmak

[68] Ayrılmak

[69] Kendisiyle, ma'nâsının lâzımı kasdedilen, bununla beraber de asıl ma'nâsı kasdedilmiş olması câiz olan bir lafızdır. **Kılıcının ipi uzun adam** demekle, **boyu uzun adam** demek istemek gibi. **Kılıcının ipinin uzun olması, boyunun uzun olmasını** lâzım getiriyor, o kasdediliyor. Bununla beraber, **ipinin uzunluğu** da kasdedilmiş olabilir. (Muhtasaru'l-Meânî:376) Her hangi bir maksadla, ister lafız olsun, ister ma'nâ olsun, bir şeyi, onu açıkça göstermeyen bir lafızla anlatmak demektir. **Falancı, külü bol biridir** diyerek **misâfiri çoktur** demek istemek gibi. (Seyyid Şerîf, Ta'rîfât, kinâye maddesi)

[70] Şeyh Muhibbullâh İbn-i Abdişşekûr, Müslemü's-Sübût, (Fevâtihu'r-Rehamût Şerhiyle): 1/216

[71] **Umûm-i Mecâz**, Lafzın mecâzî bir ma'nâda kullanılıp da o lafzın ferdlerinden birinin hakikat olması. **Falancanın evine ayak basmamak** sözünden hem **ayakkabıyla basmamak** mecâz ma'nâsını, hem de **çıplak ayakla basmak** hakikat ma'nâsını beraber kasdetmiş olmak gibi. Yine **başkasının evi** ile hem **mülki olan evini** kasdetmek hem de **kiralamış olduğu evini** beraber kasdetmek gibi.

[72] Hakikat ve mecâz ma'nânın aynı anda, bir lafızla aynı seviyede murad edilmiş ve anlatılmış olması.

[73] Bir lafzın, lügatta icâd edildiği ma'nâda kullanılması. Dildeki **Salâtın** dindeki belli bir ibâdet olan **namaz** ma'nâsına değil de **düa** ma'nâsında kullanılması gibi.

[74] Bir lafzın, Şerîat'ta veya herhangi bir fende ıstılâh/terim olarak kullanılıp kısmen veya tamâmen lügattaki ma'nâsında artık kullanılmaması. **Salât** kelimesinin, din kitaplarında lügatta ki/dildeki asıl ma'nâsı olan **düa** ma'nâsında değil de belli bir ibâdet demek olan **namaz** ma'nâsında kullanılması gibi.

[75] ""Şeyh Muhibbullâh İbn-i Abdişşekûr, Müslemü's-Sübût, (Fevâtihu'r-Rehamût Şerhiyle): 1/216

[76] Geride geçti: Sh:92

[77] Geride Umde(9/241)den geçti: Aynı yer.

[78] Müslim, zekât: 52, Ebû Dâvud, Tetavvu'.12, Edeb:160, Ahmed İbn-i Hanbel: 5/167,168

[79] Aliyyü'l-Kârî, Şerh-i Şifâ: 2/38-39

[80] İmâm Sübkî, Şifâu's-Sikâm: 146-149

[81] İmâm Kevserî, Mahku't-Tekavvül (Makâlât'ı

içinde): 395

[82] [Beyhekî, Beyhekî tarikiyle es-Sübkî, Buhârî, Târihinde Ebû Sâlih Zekvân'dan kısaltılmış olarak, **İbnü Ebî Hayseme**, bu vecihden uzun olarak. Bu zât, Hâfız, Hüccet ve sika biridir. **İbnü Ebî Şeybe**, el Musannef (6/356-357, H: 32002). İbn-i Hacer, el-Feth'de (2/338) bu rivâyetin isnâdının sahîh

olduğunu söyledi.], Kevserî(nin, Mahku't-Tekavvul başlıklı makâlesinden kısaltarak), Makâlât: 388-389

[83] [İbn-i Kesîr, el-Bidâye, 6: 324], Mâlikî,

Mefâhîm: 152

[84] Mısbâhu'z-Zalâm Muhakkıkı, bu rivâyeti İmâm Zehebînin, Siyeru A'lâmi'n-Nü belâda (16/400), Tâcüddîn es- Sübkînin de, Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâda (2/251) zikrettiğini söylemiştir. (Mısbâhu'z-Zalâm: 61)

[85] Mısbâhu'z-Zalâm:21

[Bu rivâyeti, benzeri bir lâfızla şu İmâmlar da rivâyet etti: İmâm Beyhakî, Şuabu'l-İmân'da :3/495,(4187), İmâm İbn- Kesîr, Tefsîrinde: 2/306, İmâm Kurtubî, Tefsîrinde: 5/265, İmâm Nesefî, Tefsîrinde: 1/234, İmâm İbn-i Kudâme, el-Muğnî'de: 3/557, İmâm İzz İbn-i Cemâa, Hidâyetü's-Sâlik'de: 3/1383, İmâm İbnü'l-Cevzî, Müsîrül-Ğarâmi's-Sâkin'de: 2/301, İmâm Sâlihî Sübülü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd'da: 12/380, İmâm Semhûdî, Vefâu'l-Vefâ'da: 4/1361, İmâm Ebû'l-Yümn İbnü Asâkir, İthâfu'z-Zâir: 68-69, İmâm İbnü'n-Neccâr, ed-Dürretü's-Semîne: 224, İmâm İbn-i Hacer el-Heytemî, Tühfetü'z-Züvvâr: 55], Mısbâhu'z-Zalâm'ı tahkik edip neşreden kişi: Aynı sahîfe.

[86] Mısbâhu'z-Zalâm: 22-23

[87] [El-İzâh: 498, el-Mecmû': 8/ 276], Mefâhîm: 157

[88] [El-Muğnî:3/556], Mefâhîm: 157

[89] [Tefsîr-u Kuran-ıl-Azım, Şâyet onlar kendilerine zülmettiklerinde.... âyeti tefsîrinde], Mefâhîm: Aynı yer

[90] [El-Muğni, 3: 556], Mefâhîm: Aynı yer

[91] [Şerh-i Kebîr, 3: 495], Mefâhîm: Aynı yer

[92] [Keşşaf-ul-Kınâ', 5: 30], Mefâhîm: Aynı yer

[93] [Benzerini Hz. Ali'den (El-Câmi, 5: 265)], Mefâhîm: Aynı yer

[94] [El-Mecmû', 8: 274], Mefâhîm: Aynı yer

[95] Bir rivâyeti âlimlerin çoğunun kabûl edip alması.

[96] Zafer Ahmed el-'Usmânî, Kavâid fî Ulûmi'l-Hadîs (İ'lâ Mukaddimesi): 39

[97] Mahbûbî, Tenkîh (Tevzîh ve Telvîh ile): 1/422

[98] Teftâzânî, et-Telvîh: 2/423

[99] Nesefî, el-Menâr (Şerh-i İbn-i Melek ile): 192-193, Hüssâmî, El-Müntehab: 54, El-Matba'u'l-Müctebâi-Delhi.

[100] Kavâid-i Külliyye ve Ekseriyye, Menâfiu'd-Dekâik Şerhu Mecâmii'l-Hakâik: 327

[101]Beşikteyken şeyh olup hâla beşikten kalkamayan ve hâliyle hakîki şeyhlik ile beşik şeyhliğini karıştırdığı için hakîki şeyhliği inkâr eden bir zavallı bakınız öz olarak ne diyor: Nakşîlikte, **Hatm-i Hâcegân**'da (belli sayıyı korumak maksadıyla) taşlar kullanılmaktadır. Hasan Sabbâh'ın, devleti yıkmak için örgütlediği eşkıyâ çetesi de, devlet güçlerinin baskını ânında halka olup taşlarla zikir yapıyor gibi oluyorlardı. Öyleyse **Hatm-i Hâcegân** Hasan Sabbah ve eşkıyâ çetesinden alınmadır. (Son)

Şuradaki kimin rızâsı içün(!) yapıldığı besbelli olan muzzam ispiyon ve jürnâlcılığı görebilmek için zeki olmaya ihtiyâc yoktur; biraz akıllı olmak yeterlidir. Böyle bir geri zekâlıya sekiz yaşındaki bir çocuk bile şu suâlleri sorabilir:

Bir: Şu husûsta târihî, değil herhangi bir delîl, basit ve zayıf bir ipucu ve karîne var mıdır, varsa nedir? Biz diyoruz ki, yoktur; çünkü böyle bir delîle çok muhtâc olmasına rağmen bunu kendisi de getirememiştir. Öyleyse delîlden doğmayan mücerred bir imkân ve ihtimâl akıllılarca mu'teber olamayacağından, şu iddia bir deli saçması veya sarhoş hezeyânından başka bir şey değildir. Eğer şunlara göre mücerred imkân ve ihtimâl delîl olmak için yeterli olabiliyor ise, kendileri, **muhtemelen** İslâm düşmanlarından biridir veya onların bir ajanıdır, Yâhud, livata mübtelâsı it uğursuz takımındandır. Çünkü bunlar da birer imkân ve ihtimâldir. Ama biz böyle demiyoruz. Çünkü biz hislerini, ihtimallerini ve aklını İslâmî delîllere kurbân etme anlayışında olan mü'minleriz. Kaldı ki, şu usûlün Hasan Sabbah'dan değil de Selef'ten alınma olduğu hadîs kitaplarına âşina olanlarca bilinen bir şeydir. Nitekim İmâm **Dârimî**, Sünen'inde yaptığı bir rivâyette, Ebû Mûsâ'l-Eş'arî, Mescidde ellerinde küçük taşlar bulunan insanlardan meydana gelen bir zikir halkası görmüştü. (Biris), **yüz defâ tekbir getirin**, diyor, yüz defa tekbir getiriyorlardı. Sonra **yüz defa lâ ilâhe illellâh deyin** diyor, onlar da yüz defâ lâ ilâhe illellâh, diyorlardı. **Yüz kerre sübhânellâh deyin** diyor, onlar da yüz defa sübhânellâh diyorlardı. Ebû Mûsâ el- Eş'arî bunu **hayırlı bir iş**, İbn-i Mes'ûd da **bid'at** olarak gördüklerini söylüyorlardı. (Sünen:1/79, H:204'den kısaltarak ve öz olarak)

Yine Sahâbe radiyellâhu anhum'dan bir çokları **Kurân'ı toplayıp Mushafılaştırmayı** da **Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem tarafından yapılmadığını** ileri sürerek **bid'at** kabûl ediyorlardı. Nitekim **İmâm Buhârî** rahimehullah, Sahîh'inde, Zeyd b. Sâbit radiyellâhu anhu'dan şöyle rivâyet etti: (Müseylemetü'l-Kezzâb'ın öldürüldüğü Benî Hanîfe kabilesiyle harb edildiği, Yemende bir ter olan)

Yemâme ahâlisiyle muhârebe edildiği senede Ebû Bekr bana haber gönderdi (ve beni yanına çağırdı.) Gittiğim zaman bir de ne göreyim! Ömer b. Hattâb radiyellâhu anhu O'nun yanında duruyor.

Ebû Bekr şöyle dedi: Ömer bana geldi ve dedi ki, Yemâme gününde Kur'ân okuyucular(hâfızlar)da ölüm şiddetli ve çok oldu. Ve ben gerçekten değişik yerlerde Kur'ân okuyanların öldürülmelerinin çoğalmasından ve böylece Ku'ân'dan büyük bir kısmın zâyî' olmasından endişe ediyor ve korkuyorum; Kur'ân'ın toplanmasını emretmeni (münâsib ve lüzûmlu) görüyorum. Ömer'e **Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yapmadığını nasıl yapacaksınız?** dedim. Ömer, **bu -vallâhi- hayırdır**, dedi. Ömer bana sürekli mürâcaat etti ve nihâyet Allah celle celâlühû bu hususta gönlümü genişletti; ve ben de bu husûsta Ömer'in kanâatine sâhib oldum.

Zeyd, Ebû Bekr bana, **sen ithâm etmeyeceğimiz akıllı bir delikanlısın; Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e vahiy yazıyordun. Kur'ânı araştırıp topla**, dedi (Zeyd), **Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yapmadığını nasıl yapacaksınız?** dedim, dedi... (Ebû Bekir) **o -vallâhi- hayırdır** dedi ve devâmlı bana mürâccat etti. Nihâyet Allah celle celâlühû kalbimi Ebû Bekr ve Ömerin kalbini genişlettiğine (Kur'ânı toplamanın hayırlı bir iş olduğuna) genişletti... (**Buhârî, Sahîh, Kur'ân'ın toplanması bâbı, 2/745, Pakistân baskısı**)

Görüldüğü gibi, sonunda Kur'ân toplandı ve bu toplama işi **bid'at** olarak görülmedi. İyi de yapıldı.

Taşlarla toplu zikretmeyi bir Sahâbî **güzel ve hayır** diğeri de **bid'at ve şer** görmüştür.

İki: Kimi âlimlerden Sahâbî kavlini hüccet görmediği rivâyet edilse de İslâm âlimlerinin Cumhûru onu delîl görüp bağlayıcı kabûl ederler. Hanefîler de onlardandır. Hatta bazı rivâyetlerde, bunu, İslâm âlimlerinin sadece Cumhûru değil, hepsi kabûl eder. Yalnız, bir Sahâbî kavline ters başka bir Sahâbî kavli varsa, tercihe gidilir; birisi alınır. (Geniş bilgi için Menâr ve şerhlerine ((meselâ, Fethu'l-Ğeffâr'a: 347-348 ve İ'lâ mukaddimesi Kavâid Fî Ulûmî'l-Hadîs [85-86-87]'e)) bakılsın.)

Üç: Sûfiyye de burada Sahâbe'den bir çoklarının fiilini ve Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem efendimizin takrîrlerini esâs alarak, başka birisinin sözünü almamıştır. Başka bir çok delîlden istifâdeyle Abdullah İbn-i Mes'ûd'un değil de, Ebû Musâ radiyallâhu anhu'nun kanâatini seçmişlerdir. Evet, Abdullah İbn-i Mes'ûd'un Sünnet'i muhâfazadaki hassâsiyeti her türlü takdîrin üstündeydi; lâkin öte yanda Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in takrîrleri ve Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'den taşlarla tesbîh edenler de vardı. Nitekim bu taşlarla zikir husûsunda İmâm Celâleddîn es-Süyûtî müstakil bir risâle de yazmıştı. Ondan istifâdeyle aşağıya birkaç rivâyetleri alıyoruz:

Birinci Rivâyet: Timizî, Hâkim ve Taberânî Safiyye radiyallâhu anhâ'dan rivâyet ettiler:

Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem yanıma girdi; önümde tesbîh etmekte olduğum dört bin hurma çekirdeği vardı. **Nedir bunlar ey Huyey'in kızı?** dedi. **Onlarla tesbîh ediyorum**, dedim. **Başında dikildiğimden beri bunlardan daha çok tesbîh ettim** buyurdu. (Onu) **bana (da) öğret, ey Allah celle celâlühû'nun Resûlü** dedim. Sûbhâne adede mâ min şey'in/Allahı, yarattığı şeyler adedince tesbîh ederim, buyurdu. Bu hadîs de sahîhdir. (Süyûtî).

Burada taşlarla tesbîh yasaklanmadığına göre, onlarla tesbîh edilebileceğine dâir bir Takrîrî Sünnet vardır.

İkinci Rivâyet: Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî, İbn-i Mâce, İbn-i Hibbân ve Hâkim Sa'd İbn-i Ebî Vakkâs radiyallâhu anhu'dan rivâyet etmişler, bu rivâyetin Tirmizî Hasen, Hâkim de Sahîh olduğunu söylemişlerdir: Sa'd ve Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir kadının yanına girmişler, kadının önünde de hurma çekirdekleri veya küçük taşlar vardı; tesbîh ediyordu. Bunun üzerine Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem, bundan dahâ kolay veya (râvînin tereddüdü) daha efdal olanı sana haber vereyim mi? buyurdu...

Burada da inkâr bulunmayıp takrîr vardır.

Üçüncü Rivâyet: Ahmed İbn-i Hanbel, ez-Zühd'de Yûnus İbn-i Ubeyd'in anasından şöyle dediğini rivâyet etti: Ebû Safiyye'yi -ki O Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Ashâbındandı ve komşumuz idi- küçük taşlarla tesbîh eder(ken gördüm i)di.

Bu rivâyet benzer bir lafızla, Hilâl el-Haffâr'ın Cüz'ünde, Beğavî'nin el-Mu'cemu's-Sahâbe'sinde ve İbn-i Asâkir'in Târîh'inde dahî mevcûddur.

Dördüncü Rivâyet: İbn-i Sa'd ve İbn-i Ebî Şeybe el-Musannef'de, Sa'd İbn-i Ebî Vakkâs'dan, taşlarla tesbîh ettiğini rivayet etmiştir.

Beşinci Rivâyet: Ahmed İbn-i Hanbel de ez-Zühd'de, Ebû'd-Derdâ'nın hurma çekirdekleriyle tesbîh ettiğini rivâyet etmiştir. (İmâm Celâleddîn es-Süyûtî, el-Minha fî's-Sibha, -el-Hâvî li'l-Fetâvâ içinde:-2/37-38)

Rivâyetleri daha da çoğaltmak mümkün ise de, bizce bu, şurada lüzûmsuzdur. Bütün bunlar Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'in tatbîkâtıdır. Bu rivâyetler göz önünde bulundurularak, Sûfiyye'ce, **topluca ve tek başına taşlarla zikretmenin bid'at** olduğu tarafı değil de, **hayır** olduğu tarafı tercih edilmiştir. Şu halde taşlarla zikir Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in takrîrleri ve Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'in amelinden alınma bir Sünnettir; müfterî kezzâbların dediği gibi, Hasan Sabbâh'dan alınma değildir. Biz, da'vâımıza dâir delîl getirdik, şu iddia sâhiblerinde eğer zerre kadar şeref ve haysiyet varsa, onlar da kendi da'vâları için delîl getirsinler. Ama delîl olsun... Küflü akılları onların olsun. Bekliyoruz...

Dört: Hatm-i Hâcegân'ın **halka** şeklinde olması ise, Sünnet'te yer alan ilim ve zikir halkalarıyla alâkalı nice hadîsden alınmıştır. Meselâ: (**Bir**): Ebû Vâkıd el-Leysî şöyle dedi: Biz Resûlüllâh

sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraberken bir de ne görelim ki, üç kişi uğradı. Onlardan biri, **halkada** bir aralık buldu ve oturdu. [Muvatta (Selâm: 4), Ahmed (5/219), Buhârî, (İlim: 8, Salât: 84), Ebû Dâvûd (Edeb:14), Tirmizî (Edeb: 12, İstîzân:29), Mu'cem:1/503 (**İki**):Cennet bahçelerine uğrarsanız, (orada) otlanın. Cennet bahçeleri de nedir? dediler. (Cennet bahçeleri) “zikir **halkalarıdır**” dedi. (Ahmed: 3/150), Mu'cem:1/5 (**Üç**): **Halkanın** ortasına oturanlara lâ'net olsun. [(Ebû Dâvûd, Edeb, Halkanın Ortasına Oturmak Bâbı:17), Münzirî, bu hadîsi Tirmizî de rivâyet etmiş ve Hasen-Sahîh olduğunu söylemiştir. (Avnu'l-Ma'bûd:13/172,)]

Beş: Hem, canları istemediğinde ve hevâlarına uymayan bir çok yerde, hadîsleri, hatta âyetleri bir tarafa fırlatacak kadar alçalabilenler ne zamandan beri Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'in aralarında ihtilâflı olan bir kavlini delîl görüyor, hatta, onunla mü'münlere **müşriklik** sıfatını yakıştırabiliyorlar?!... Câhilliğin ve terbiyesizliğin âlemi yok...

Altı: Şu mübtezel iddiâlarındaki delîl veya karîne mucerred/salt kısmî benzerlikler ise, İbn-i Sebe, Kuzmân ve Abdullah İbn-i Ubeyy İbn-i Selûl ve benzeri gizli kâfirler olan münâfıkların kendilerini mü'minlerden gizlemek için namaz kılmaları oruç tutmaları zekât vermeleri ve bazen cihâd etmeleri, İslâm'a ve Müslümâmlara göre birer farz olan şu ibâdetlere gölge düşürür mü? Elbette düşürmez, değil mi? Öyleyse, mü'minlerin yaptığı güzel bir işi kâfirlerin kötü maksadlarla yapması, güzel olmaktan çıkarmaz. El verir ki yapılan şey dîne uysun veya ters düşmesin. Şu halde, böylesi bir delîl getirme usûlü -afv buyurunuz- yellenip karın şişini indirmek haysiyetinde bile değildir. Çünkü, yellenmede tabîî ve fıtrî de olsa bir fayda varsa da şu ölçüsüz sözlerde hiç de iyi bir neticesi olmayan karın şişkinliğinden başka bir şey yoktur.

Yedi: Böylesi bir karakucak veya karakuşi bir delîl getirme “**yöntem**”i hangi “**bilimsel**” esaslara dayanmaktadır? Hiçbir **ölçü** denilebilecek ölçüye dayanmamaktadır. Böylesi bir delillendirme **yöntemi**, **ilmîlikte** bulunmadığı gibi **bilimsellikte** bile yoktur. Varsa gösterilsin. Heyhât...

[102] Biz de ufak değiştirmelerle bu süâl ve cevâbı buraya aldık.

[103] Allahu a'lem, **el-Fetâve'l-Hadîsiyye**'de.

[104] Maksadın hükmü ne ise o maksada ulaştıracak olan ve gayri meşrû'luğunun delîli bulunmayan vesîlenin de hükmü odur.

[105] Hattâ, Şâri'in bazı emirleri de mübâhtır; Emr-i İbâhî

[106] Mâide:35

[107] Er-Rahmetü'l-Hâbîta, Mektûbat Kenarı:1/223

[108] Hattâ müctehidler asrında ve arasında **Râbîta** mevcûd iken onların buna karşı çıkmamaları, onun meşrû'luğuna dair bir nev-i sükûtî icmâ'dır.

[109] İmâm Devserî Şâfiî idi.

[110] Devserî, er-Rahmetü'l-Hâbîta'dan biraz değiştirerek, Mektûbat kenarı, 1/220-226'dan kısaltılarak

[111] [Ebû's-Şeyh, Tabarânî, El-Evsât, İbnü Adiyy, Beyhakî, Şu'abu'l-İman, İbnü Ömer radiyallâhu anhumâ'dan], El-Fethu'l-Kebîr:1/507 H:5440

[112] [Ahmed İbn-i Hanbel: 1/293, 303, 307, Tirmizî: Kıyâme, 59], el-Mu'cemu'l-Mü fehres.

[113] Tânevî, İ'lâu's-Sünen:18/440

[114] [Ahmed İbn-i Hanbel: 1/27, 51, 53, 319, 2/107, 426, 4/129, 164, Buhârî: 37. sû re tefsîri,31, İmân, 37, Müslim: İmân, 57, Ebû Dâvud: Sünnet, 16, Tirmizî: İmân, 4, İbn-i Mâce: Mukaddime, 9], el-Mu'cemu'l-Müfehres.